

AMNESTY
UNDERVISNING

TORTUR

ET UNDERVISNINGSMATERIALE
FOR 7.–10. KLASSE

EFTER EN LÆRINGSMÅLSTYRET UNDERVISNING
OG DE FORENKLEDE FÆLLES MÅL

AMNESTY
INTERNATIONAL

Udarbejdet af:

Amnesty International og ekstern pædagogisk konsulent,
Anne Marie Thirup Christiansen

Udgivet:

1. Udgave: Oktober 2014
2. Revideret udgave efter de forenklede Fælles Mål: Oktober 2015

Amnesty International
Gammeltorv 8, 5 sal
1457 København K
Tlf. 33 45 65 65
www.amnesty.dk/undervisning
undervisning@amnesty.dk

AMNESTY
UNDERVISNING

Illustrationer:

Amnesty International og Karin Lindeskov

Sproglig korrektur:

Thanya Bryndum Hoff-Lund

Forsidefoto:

Søren Malmose

Fotos:

Amnesty International

Illustrationer:

Amnesty International og Karin Lindeskov

Layout:

Karin Lindeskov

Redaktion:

Amnesty Internationals Undervisningsteam

Materialet er udgivet med støtte fra Undervisningsministeriets udlodningsmidler.

INDHOLDSFORTEGNELSE

FORORD

Side 4

INTRODUKTION

Udfordringer ved Menneskerettighedsundervisning	Side 6
Materialets opbygning	Side 7
Forenklede Fælles Mål	Side 8
Hvad er tortur?	Side 11
Er tortur forbudt – og hvoraf fremgår rettigheden?	Side 11
Lidt historik – er tortur blevet anvendt i Danmark?	Side 11
Fortsætter brugen af tortur, selvom det er ulovligt?	Side 12
Hvor kan jeg læse mere om Amnesty's arbejde	Side 12
Hvorfor skriver vi torturoverlevende og ikke torturofre?	Side 12

TEMAER

Tema 1: Hvad er tortur	Side 13 - 17
Tema 2: Hvem torturerer og hvad er motivet	Side 18 - 21
Tema 3: Hvem går torturen ud over	Side 22 - 25
Tema 4: Kan tortur retfærdiggøres	Side 26 - 28
Tema 5: De psykiske konsekvenser – hvad gør torturen ved folk	Side 29 - 32
Tema 6: Hvad skal der til for at forhindre tortur	Side 33 - 35

ARBEJDSARK

Arbejdsark 1: Hvad er tortur?	Side 36
Arbejdsark 2: Hvad er tortur?	Side 37
Arbejdsark 3: Rollespil - Offer og bøddele	Side 38
Arbejdsark 4: Rollespil - Offer og bøddele	Side 39
Arbejdsark 5: Hvorfor tortur?	Side 40
Arbejdsark 6: Hvem er bødlen (film)	Side 41
Arbejdsark 7: Hvordan tilgiver man sin torturbøddele?	Side 42 - 43
Arbejdsark 8: Hvem er torturoverlever?	Side 44
Arbejdsark 9: Hvem er torturoverlever?	Side 45 - 46
Arbejdsark 10: Korte film - hvem er udsat for tortur?	Side 47
Arbejdsark 11: Et helt almindeligt menneske udsættes for tortur	Side 48
Arbejdsark 12: Unges holdninger til tortur i dagens Danmark	Side 49
Arbejdsark 13: Tag stilling!	Side 50
Arbejdsark 14: Torturens psykiske konsekvenser	Side 51
Arbejdsark 15: Torturoverlevende i Danmark	Side 52 - 58
Arbejdsark 16: Skab en karakter	Side 59
Arbejdsark 17: Sæt en stopper for tortur	Side 60
Arbejdsark 18: Hvordan forhindrer vi tortur?	Side 61
Arbejdsark 19: QR-kode-løb	Side 62
Arbejdsark 20: QR-kode-løb	Side 63 - 65

YDERLIGERE MATERIALER

Side 66

Formålet med dette materiale er at inspirere lærere i grundskolens 7.- 10. klasser til at arbejde med menneskerettigheder sammen med deres elever. I dette temahæfte sætter vi fokus på emnet tortur.

Vores mål er, at eleverne både får et øget kendskab til det globale torturforbud og torturens alvorlige konsekvenser og kommer til at reflektere over egne menneskerettigheder.

Vi ser nærmere på seks forskellige temaer, blandt andet hvad tortur helt konkret er, og hvorfor tortur er forbudt.

Vi har revideret vores oprindelige hæfte om tortur fra 2014, så det nu passer til de forenklede Fælles Mål. Temahæftet følger derfor en læringsmålstyret undervisning i faget samfundsfag på 8. og 9. klassetrin, hvor vi især tager udgangspunkt i kompetenceområderne politik og samfundsfaglige metoder. Men lærere kan også bruge materialet i andre fag, såsom dansk, engelsk, historie og kristendom, og på andre klassetrin.

Forud for alle seks temaer beskriver vi de relevante læringsmål og tegn på læring. Derudover er der en nærmere introduktion til lærerne. Under hvert tema gennemgår vi de tre til fire pædagogiske undervisningsaktiviteter, som vi har valgt at benævne 'øvelser'. Vi præciserer hvilket materiale og hvor lang tid, du skal bruge, om end tidsforbruget er vejledende. Efter hvert enkelt tema beskriver vi, hvordan undervisningsaktiviteterne kan evalueres med eleverne for at nå frem til elevernes læringsudbytte. Temaerne og opgaverne er inddelt efter en bestemt kronologi, og vi anbefaler, at du følger den foreslåede rækkefølge. Eksempelvis er det nyttigt for eleverne at vide lidt om, hvordan tortur defineres, og hvem den

går ud over, før eleverne giver sig i kast med opgaver om, hvad torturen gør ved folk, og hvad der skal til for at forhindre tortur. Men valget er selvfølgelig frit, og du bestemmer selv antallet af øvelser.

Undervisningsmaterialet er udviklet i forbindelse med vores skolekampagne, Skriv for Liv, hvor elever kan skrive breve direkte til fanger, hvis menneskerettigheder krænkes, eller til journalister, der tvinges til tavshed. Elever kan også skrive breve direkte til de myndigheder, der står bag overgrebene. Skriv for Liv er Amnesty Internationals årligt tilbagevendende kampagne, der løber af stablen i november- december. Kampagnen omfatter sager, hvor man kan handle på vegne af mennesker, som får krænket deres ytringsfrihed eller bliver tortureret. Af denne årsag har vi valgt at sætte fokus på to menneskerettigheder: Retten til at være fri for tortur og retten til ytringsfrihed (et andet særskilt hæfte).

Men det er selvfølgelig også relevant at diskutere retten til at være fri fra tortur uafhængigt af Skriv for Liv-kampagnen. Ikke mindst set i lyset af diskussioner omkring terrorbekæmpelse. I juni 2014 foretog UNICEF og Institut for Menneskerettigheder en undersøgelse af danske skolebørns viden om menneskerettigheder. Som vi kommer ind på under temaet: 'Kan tortur retfærdiggøres', så svarer 34 procent af de 1.356 børn i alderen 12-16 år, at de enten er enige eller meget enige i, at det er i orden, at politiet bruger tortur, hvis de skal forhindre et terrorangreb. Der synes derfor fortsat at være behov for oplysning og viden om, at tortur altid er forbudt og har umådelig negative konsekvenser. I 2008 undersøgte Amnesty Internationals danske lægegruppe 142 nyankomne asylansøgere, hvoraf 45 procent havde været udsat for tortur. I disse år modtager vi flygtninge fra lande som Syrien og Eritrea, hvor mange sandsynligvis har været udsat for tortur. Derfor er der borgere i dagens Danmark, der har haft torturen tæt inde på livet og er efterladt med psykiske og fysiske

sår, som påvirker deres hverdag og præger deres sociale relationer både i forhold til familien og det omkringliggende samfund. Eleverne bør kende torturens grimme ansigt og alvorlige følger og kunne forholde sig aktivt til den kendsgerning, at nogle borgere har utrolig store udfordringer med at deltage i vores demokratiske samfund og på arbejdsmarkedet på lige fod med andre danskere.

Vi har også bestræbt os på at udvikle et materiale, der forhåbentlig kan anvendes i de næste mange år.

Vi vil gerne takke alle, der har investeret deres tid og ekspertise i udviklingen af dette materiale. En særlig tak rettes til Undervisningsministeriet for bevilling af de såkaldte udlodningsmidler, der har gjort det muligt for os at udarbejde nærværende materiale, og for deres råd, støtte og vejledning om de forenklede Fælles Mål.

I Amnesty International håber vi, at materialet inspirerer til at arbejde med menneskerettigheder på en overskuelig og inspirerende måde.

Vi ønsker læseren en god fornøjelse og fine diskussioner med eleverne!

Undervisningsteamet på Amnesty International,
oktober 2015

INTRODUKTION

UDFORDRINGER VED MENNESKERETTIGHEDSUNDERVISNING

I forbindelse med menneskerettighedsundervisning er der en række udfordringer, som du som lærer bør være opmærksom på. Frem for alt vil det være vigtigt at skabe et trygt rum, hvori eleverne har mulighed for at diskutere menneskerettigheder og de bagvedliggende værdier. Herved kan eleverne selv tage ejerskab over menneskerettigheder frem for, at de opleves som noget, der presses ned over hovedet på dem, og de undgår at føle sig eksponerede og udsatte på grund af deres meninger eller situation. En social kontrakt kan være blandt de forberedelser, som I gør jer sammen. Som lærer kan du vælge at udfordre elevernes holdninger – uanset om disse stemmer overens med menneskerettighederne eller ej – ved, at du på forskellige måder problematiserer deres holdninger. På den måde opfordres eleverne til at reflektere over de argumenter, som ligger til grund for deres synspunkter, og dermed er du med til at skærpe og udvikle deres holdning til menneskerettigheder.

En anden udfordring i forbindelse med menneskerettighedsundervisning er, at indholdet og problematikkerne kan forekomme meget abstrakte for eleverne. Vi har derfor forsøgt at gøre øvelserne nærværende for eleverne ved hjælp af blandt andet rollespil. Det kan også være en god idé at finde paralleller fra den nære virkelighed som eksempler til at skabe empati og forståelse.

Det er vigtigt, at du som lærer er yderst opmærksom på, at arbejdet med menneskerettigheder og i særdeleshed krænkelser for nogle elever kan være meget følsomt. Tortur kan være et krævende emne for mange elever. Dette kan være tilfældet for børn, som er særligt sensitive, men især for børn, som selv har haft oplevelser om tortur tæt inde på livet, eksempelvis hvis deres forældre har været udsat for overgreb. Ydermere er nogle af de spots og film, som vi bruger i materialet, voldsomme. Vi anbefaler derfor, at du forud for hver øvelse og film nøje overvejer, om din klasse er egnet til at lave den specifikke øvelse, og om du kan vise den pågældende spot eller film.

Derudover forudsætter mange af øvelserne, at man taler grundigt om filmene både inden og efter fremvisningen.

Det kan være en hjælp at læse Amnesty Internationals guide *"Gør jeres skole menneskerettighedsvenlig"*. Den indeholder mange ideer og erfaringsbaserede råd i en let tilgængelig form¹.

Vi håber, at eleverne ved at arbejde med dette materiale vil få en nuanceret viden om, de problematikker, som er forbundet med tortur og en forståelse af, hvorfor tortur er forbudt. På den måde vil eleverne i højere grad kunne reflektere over egne rettigheder og handlemuligheder.

¹) Du kan finde guiden på følgende link:

<https://amnesty.dk/undervisning/bestil-undervisningsmateriale/goer-jeres-skole-menneskerettighedsvenlig>

MATERIALETS OPBYGNING

Vi indleder materialet med en introduktion til emnet og en begrebsafklaring.

Materialet består af seks temaer. Hvert tema indledes med en beskrivelse af læringsmål og tegn på læring. Der gives en introduktion til læreren om det givne emne og en præcisering af formålet med øvelserne. Afslutningsvis og efter hvert tema illustrerer vi, hvordan du kan evaluere øvelserne med eleverne.

Ved de enkelte øvelser oplyser vi om det forventede tidsforbrug, som selvfølgelig er vejledende. Det er muligt at tilrettelægge materialets indhold og sværhedsgrad alt efter hvilken klasse eller hvilket klassetrin, undervisningen skal rettes imod.

Vi præciserer, hvad det er for materiale og hjælpemidler, du har brug for, og henviser til relevante arbejdsark, som findes bagerst i hæftet. Arbejdsarkene er både henvendt til dig som lærer og til eleverne og kan let tages ud og printes. I visse øvelser skal du forberede arbejdsarkene inden brug.

Før du går i gang med øvelserne, kan du kort læse om formålet med øvelsen. Derefter præciserer vi, hvordan du tilrettelægger øvelsen i praksis.

MATERIALET BESTÅR AF FØLGENDE TEMAER

HVAD ER TORTUR

Temaet skal belyse FN's definition på tortur, og hvad begrebet tortur egentligt dækker over. Endvidere lægger temaet op til, at eleverne skal reflektere over, hvad der er henholdsvis fysisk og psykisk tortur.

HVEM TORTURERER OG HVAD ER MOTIVERNE

Temaet skal skabe en bevidsthed hos eleverne om, hvorfor tortur tages i anvendelse mange steder i verden og hvilke motiver, der kan ligge bag.

HVEM GÅR TORTUREN UD OVER

Dette tema handler om torturoverleverne, og det skal skabe en bevidsthed hos børnene om, hvem det er, der udsættes for tortur.

KAN TORTUR RETFÆRDIGGØRES

Formålet med dette tema er, at eleverne lærer at diskutere og reflektere over argumenter for og imod anvendelse af tortur, og at de herigennem selv tager aktivt stilling til brugen af tortur.

DE PSYKISKE KONSEKVENSER – HVAD GØR TORTUREN VED FOLK

Eleverne skal i dette tema undersøge, hvilken betydning tortur kan have for et menneske, og se nærmere på hvilke psykologiske eftervirkninger tortur har for et menneske.

HVAD SKAL DER TIL FOR AT FORHINDRE TORTUR

Dette sidste tema har til formål at vise eleverne, at der findes muligheder for at stoppe tortur. Temaet indeholder også en afsluttende, evaluerende øvelse for det overordnede tema, tortur.

FORENKLEDE FÆLLES MÅL

Undervisningsmaterialet tager særligt udgangspunkt i faget samfundsfag, men kan også bruges i tværfaglige forløb og andre fag, særligt i dansk, historie, engelsk og kristendom.

Vores øvelser tager udgangspunkt i en didaktisk ramme om læringsmålstyret undervisning og faget samfundsfag. Kompetenceområdet politik er særlig relevant, hvilket vi belyser i følgende færdigheds- og vidensmål:

SAMFUNDSFAG

POLITIK

Eleven kan tage stilling til politiske problemstillinger lokalt og globalt og komme med forslag til handlinger

- Demokrati

Fase 1

Færdighedsmål

- Eleven kan identificere demokratiformer og andre styreformer

Vidensmål

- Eleven har viden om demokrati og andre styreformer

Fase 2

Færdighedsmål

- Eleven kan diskutere demokratiopfattelser og egne muligheder for deltagelse i demokratiet

Vidensmål

- Eleven har viden om demokratiopfattelser

- Det politiske system, retsstat og rettigheder

Fase 2

Færdighedsmål

- Eleven kan diskutere sammenhænge mellem demokrati og retsstat (fx rettigheder og pligter for borgere i Danmark, borgernes retssikkerhed i et demokrati og menneskerettigheder mv.)

Vidensmål

- Eleven har viden om demokrati og retsstat, fx grundloven

- Medier og Politik

Ved hjælp af hæftets øvelser vil eleverne kunne reflektere og diskutere, hvordan de selv bliver påvirket af medier og medieforbrug, og hvordan de kan bruge medier til at få information. Materialet berører områder indenfor dette emne, men dækker ikke færdigheds- og vidensmålene fuldt ud.

Fase 1

Færdighedsmål

- Eleven kan redegøre for, hvordan medier kan anvendes til politisk deltagelse

Vidensmål

- Eleven har viden om mediers anvendelse til politisk deltagelse

Fase 2

Færdighedsmål

- Eleven kan diskutere aktørers brug af medier til at påvirke den politiske dagsorden og beslutninger

Vidensmål

- Eleven har viden om mediers betydning for politik

- International politik

Materialet berører emnet og eleverne vil opnå viden om internationale organisationer, eksempelvis FN og FN-erklæringer og konventioner. Færdigheds- og vidensmålene bliver dog ikke dækket fuldt ud.

Fase 1

Færdighedsmål

- Eleven kan diskutere internationale organisationers rolle for konflikt og samarbejde i verden

Vidensmål

- Eleven har viden om internationale organisationer, som Danmark deltager i

SAMFUNDSFAGLIGE METODER

Eleven kan anvende samfundsfaglige metoder

- Sprog og skriftsprog

Fase 1

Færdighedsmål

- Eleven kan sprogligt nuanceret udtrykke sig om samfundsfaglige problemstillinger samt målrettet læse og skrive samfundsfaglige tekster

Vidensmål

- Eleven har viden om fagord og begreber samt samfundsfaglige teksters formål og struktur

- Informationssøgning

Fase 1

Færdighedsmål

- Eleven kan finde relevante kilder

Vidensmål

- Eleven har viden om informationssøgning, herunder med digitale medier

KRISTENDOM EFTER 9. KLASSETRIN

LIVSFILOSOFI OG ETIK

Eleven kan forholde sig til den religiøse dimensions indhold og betydning ud fra grundlæggende tilværelsesspørgsmål og etiske principper

- Etik

Fase 1 - 3

Færdighedsmål

- Eleven kan reflektere over etiske principper og moralsk praksis i mellem menneskelige relationer

Vidensmål

- Eleven har viden om etik og moralsk praksis i et mellem menneskeligt perspektiv

HISTORIE EFTER 9. KLASSETRIN

KRONOLOGI OG SAMMENHÆNG

Eleven kan på baggrund af et kronologisk overblik forklare, hvorledes samfund har udviklet sig under forskellige forudsætninger

- Historiekanon

Fase 1

Færdighedsmål

- Eleven kan bruge kanonpunkter til at skabe historisk overblik og sammenhængsforståelse

Vidensmål

- Eleven har viden om kanonpunkter

DANSK EFTER 9. KLASSETRIN

FREMSTILLING

- Eleven kan udtrykke sig forståeligt, klart og varieret i skrift, tale, lyd og billede i en form, der passer til genre og situation

- Forberedelse

Fase 1

Færdighedsmål

- Eleven kan indsamle oplysninger og disponere indholdet

Vidensmål

- Eleven har viden om spørgeteknikker og observationsmetoder

KOMMUNIKATION

- Eleven kan deltage reflekteret i kommunikation i komplekse formelle og sociale situationer

- Dialog

Fase 1

Færdighedsmål

- Eleven kan argumentere og informere

Vidensmål

- Eleven har viden om argumentations- og informationsformer

Fase 2

Vidensmål

- Eleven har viden om retoriske virkemidler, talehandlinger og positionering

Fase 3

Færdighedsmål

- Eleven kan deltage aktivt, åbent og analytisk i dialog

Vidensmål

- Eleven har viden om demokratisk dialog

- IT og kommunikation

Fase 1

Færdighedsmål

- Eleven kan diskutere etiske spørgsmål vedrørende kommunikation på internettet

Vidensmål

- Eleven har viden om kommunikationsetik

ENGELSK EFTER 9. KLASSETRIN

SKRIFTLIG KOMMUNIKATION

Eleven kan forstå og skrive længere, sammenhængende tekster med forskellige formål på engelsk

- Læsning

Fase 1

Færdighedsmål

- Eleven kan forstå hovedindhold af enkle argumenterende tekster

Vidensmål

- Eleven har viden om enkle retoriske og argumentative virkemidler på engelsk

KULTUR OG SAMFUND

Eleven kan agere selvstændigt i internationale kultur møder på baggrund af forståelse af kulturelle og samfundsmæssige forhold

Ved hjælp af hæftets øvelser vil eleverne opnå en vis viden om sproglige regler, normer og værdier i forskellige kulturer og samfund. Det er dog tvivlsomt om færdigheds- og vidensmålene vil blive dækket fuldt ud.

- Interkulturel kontakt

Fase 1

Vidensmål

- Eleven har viden om potentielle konfliktpunkter i kultur møder

Fase 2

Vidensmål

- Eleven har viden om sproglige regler, normer og værdier i forskellige kulturer og samfund

INTRODUKTION

HVAD ER TORTUR?

Tortur kan både være af fysisk eller psykisk karakter. Af de fysiske torturmetoder er slag den mest udbredte form. Herudover findes der en lang række andre torturmetoder såsom elektrochok, simuleret kvælning, ophængning af kroppen, slag på fodsålerne, nedsenkning i vand, skodning af cigaretter på kroppen og berøvelse af søvn. Af psykiske torturmetoder kan lang isolationsfængsling, overværelse af andres tortur, trusler og seksuel ydmygelse nævnes. Du kan læse mere i første tema "Hvad er tortur" om de forskellige former for tortur.

ER TORTUR FORBUDT - OG HVORAF FREMGÅR RETTIGHEDEN?

Forbudet mod tortur er absolut. Det er aldrig tilladt at bruge tortur. Allerede i 1948 indførte verdenssamfundet et forbud mod tortur, da de vedtog FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheder med forbuddet om tortur indeholdt i artikel 5. I 1966 blev torturforbuddet skrevet ind i FN's konvention om borgerlige og politiske rettigheder.

Torturforbuddet blev styrket ved vedtagelsen af FN's konvention mod tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf i 1984². I denne konvention (artikel 2) står det helt klart: *"Ingen særlige omstændigheder af nogen art, hverken krigstilstand eller trussel om krig, indre politisk ustabilitet eller nogen anden offentlig nødstilstand kan påberåbes til retfærdiggørelse af tortur."*

Konventionen mod tortur havde til formål at udøve en mere effektiv indsats i kampen mod anvendelse af tortur i hele verden og var banebrydende i forhold til at forebygge tortur, straffe de ansvarlige og give erstatning til ofre.

Forbuddet mod tortur er blevet til en international norm. Det gælder for alle stater, også selv om staterne ikke har tiltrådt de internationale traktater, der fastsætter forbuddet. Det betyder, at staterne har anerkendt, at tortur også skal være forbudt i krigstider. Ingen må underkastes tortur, heller ikke alvorligt kriminelle personer eller formodede terrorister.

Der findes instanser, hvortil den enkelte borger kan klage. FN systemet lægger op til, at staterne selv lovgiver og opretholder forbuddet mod tortur. Hvis klagen har været igennem alle statens klageinstanser (i Danmark skal klagen være blevet behandlet i Højesteret eller Flygtningenævnet), uden at personen har fået medhold i sagen, så er det muligt at gå videre med sagen. Hvis torturoverleveren bor i et land, der er repræsenteret af en regional domstol (enten den Inter-Amerikanske, den Europæiske eller den Afrikanske domstol), kan klagen behandles derfra.

Det er også muligt at behandle klagen i FN's Tortur-komité, hvis det pågældende land har godkendt komiteens kompetence til at tilse individuelle klager, og det har langt de fleste lande. De lande, der har undertegnet³ torturkonventionen skal løbende rapportere til FN-komiteen, som derpå kommer med kritik og anbefalinger til det pågældende land⁴.

LIDT HISTORIK – ER TORTUR BLEVET ANVENDT I DANMARK?

Tortur blev indført i Danmark i den sene middelalder og modificeret ved hjælp af lovgivningen gennem de næste århundreder. Christian den 3. lovgav i 1547 og 1558, at tortur måtte bruges i forbindelse med dødsdomme⁵. Senere blev det tilladt at bruge grusomme torturmetoder ved sager om tyveri og hæleri under Inkvisitionskommissionens oprettelse i 1686. Det var først under Oplysningstidens reformer, at tortur blev afskaffet, da man mente, at det var bedre, at en skyldig gik fri, end at en uskyldig blev tortureret. Denne tankegang holdt dog ikke længe, og tortur blev genindført i 1772 efter Struensees fald.

2) FN's torturkonvention definerer tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf. I dette undervisningsmateriale bruger vi begrebet tortur, hvilket således også dækker over nedværdigende behandling og straf.

3) Dvs. at lande både har underskrevet og ratificeret konventionen, og er bundet af dens paragraffer.

4) Status over hvilke stater der har undertegnet torturkonventionen kan ses på:
http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/TreatyBodyExternal/Treaty.aspx?Treaty=CAT&Lang=en

5) Læs mere på Gyldendals åbne encyklopædi:
http://www.denstoredanske.dk/Krop,_psyke_og_sundhed/Sundhedsvidenskab/Psykiatri/tortur

Derefter blev det først endegyldigt afskaffet i 1837 som officiel forhørsmetode, selvom der stadig var sager om tortur i Danmark efterfølgende.

Amnesty International har ikke dokumenteret ubestridte sager om tortur i Danmark, men har kritiseret den danske regering på nogle områder, der vedrører tortur. Igennem årene har vi stillet os kritisk overfor brug af isolation af indsatte under varetægtsfængslinger. Derudover har Amnesty problematiseret, at de danske styrker i Afghanistan og Irak blandt andet har pågrebet fanger og overdraget dem til fængsler, hvor det var sandsynligt, at de ville blive udsat for tortur. Politiets Efterretningstjeneste (PET) har også samarbejdet med lande, som vi ved rutinemæssigt anvender tortur til at fremskaffe oplysninger.

FORTSÆTTER BRUGEN AF TORTUR, SELVOM DET ER ULOVLIGT?

Desværre overholder alt for mange lande ikke torturforbuddet, og tortur er daglig praksis mange steder. Omkring 141 lande har over de seneste fem år anvendt tortur (pr. maj 2014)⁶. Tortur fortsætter ofte, fordi torturbødlerne ved, at de kan slippe godt fra det. Politiet eller sikkerhedsstyrkerne, som ofte står bag torturen, bliver sjældent holdt ansvarlige, og straffriheden tillader, at torturen fortsætter. Tortur udøves derudover ofte i hemmelighed, hvilket gør det vanskeligt at afsløre. Nogle regeringer anvender tortur som et middel til at fastholde magten. Men tortur er ikke begrænset til militærdiktaturer eller autoritære regimer.

Tortur bliver udført i hele verden. Den anvendes under forskellige påskud, som for eksempel behovet for at bekæmpe terrorisme eller kriminalitet, eller også opstår torturen som følge af en fjendtlig indstilling over for særlige grupper, som for eksempel asylansøgere eller indvandrere. Tortur kan også forekomme, fordi det er blevet en almindelig del af systemet, og dermed blevet institutionaliseret i en sådan grad, at der ikke sættes spørgsmålstegn ved det. Tortur går tilmed ud over almindelige og uskyldige mennesker herunder kvinder og børn, der bliver mishandlet og tvunget til at underskrive erklæringer om deres skyld i en forbrydelse, som de ikke har begået.

Tortur finder i de fleste tilfælde sted de første 24 timer efter anholdelsen af en mistænkt. Det viser sig, at adgang til en læge, en advokat eller den tilbageholdtes familie inden for det første døgn er et effektivt værn mod brugen af tortur.

HVOR KAN JEG LÆSE MERE OM AMNESTYS ARBEJDE?

Amnesty International har, siden vi blev etableret i 1961, arbejdet løbende med emnet tortur. Vi har dokumenteret og rapporteret om tortur i en række lande. I årene 2014-2016 har vi især opfordret myndigheder og verdenssamfundet til at stoppe torturen i Mexico, Marokko, Filippinerne, Nigeria og Usbekistan. Vi har fokus på enkelt-sager, og på at torturen langt fra kun går ud over hårde kriminelle og terrorister. Oftest er det "almindelige" mennesker, det går ud over, hvilket vi også belyser i dette materiale, eksempelvis i sagen om Alfreda Disbarro der blev anholdt og mishandlet af det filippinske politi uden grund.

Heldigvis lykkes vores arbejde i mange sager: I 2005 blev 16-årige Moses Akatugba fra Nigeria anholdt af politiet, fængslet og anklaget for at have stjålet tre mobiltelefoner. Han fortalte, at han blev tortureret og tvunget til at underskrive to fabrikerede tilståelser. I 2013 blev han dømt til døden. Efter massivt pres fra Amnesty International og over 800.000 beskeder fra mennesker over hele kloden, blev han benådet den 28. maj 2015 og løsladt efter ti års fængsling.

Amnestys danske afdeling har en lægegruppe, der blev stiftet i 1974, hvor omkring 40 aktive personer med lægefaglig baggrund er tilknyttet. Lægegruppen undersøger blandt andet, om personer har været udsat for tortur, eksempelvis asylansøgere, der kommer til Danmark. I 2009 udkom lægegruppens rapport, "Torturoverlever i Danmark", som dokumenterer hverdagen for 13 asylansøgere og flygtninge, der har været udsat for tortur. I dette undervisningsmateriale tager nogle af vores øvelser udgangspunkt i denne rapport.

HVORFOR SKRIVER VI TORTUROVERLEVERE OG IKKE TORTUROFRE?

I Amnesty International bruger vi betegnelsen 'torturoverlever' i stedet for 'torturoffer'. Det gør vi meget bevidst for at anerkende, at en person, der har været udsat for tortur, stadig er et menneske med ressourcer. Ordet 'offer' har en række negative associationer tilknyttet, såsom det at være svag og såret. Derimod er 'overlever' forbundet med det at være kommet ud på den anden side og stadig være et menneske med ressourcer.

⁶ Amnesty International, "Torture in 2014 – 30 years of broken promises".

TEMA 1

HVAD ER TORTUR?

LÆRINGSMÅL

Dette tema har til formål at belyse de fysiske og psykiske former for tortur og give eleverne indsigt i FN's definition på tortur. Eleverne vil få en forståelse af begrebet tortur og af, hvad det vil sige at blive udsat for tortur.

- Eleverne kan gengive FN's definition på tortur.
- Eleverne kan skelne mellem forskellige former for tortur og beskrive konsekvenserne heraf.

TEGN PÅ LÆRING

- Eleverne beskriver med egne ord, hvilke følelser de selv oplevede i forbindelse med øvelserne og kan herved udlede, hvordan det må være at blive underkastet tortur.
- Eleverne opdager, hvad psykisk og fysisk tortur kan bestå af.
- Eleverne formulerer en mening om tortur.

INTRODUKTION TIL LÆREREN

Tortur kan både være af fysisk og psykisk karakter. De mest anvendte torturmetoder er følgende:

- Slag med eksempelvis kæppe, jernrør, baseballbat og lignende.
- Elektriske stød, ofte på torturofferets kønsdele.
- Tvungne stress-positioner, hvor offeret tvinges til at sidde eller stå i en smertefuld position i timevis.
- Længerevarende isolationsfængsling, hvor torturoverleveren ikke ved, hvor længe isolationen varer.
- Waterboarding, hvor vand tvinges ned i lungerne på en fastbunden person. Processen stoppes umiddelbart før, personen drukner.
- Kvælning, ofte med en plasticpose eller en gasmaske, stoppes lige inden, torturoverleveren omkommer.
- Imiterede henrettelser, hvor torturoverleveren bides ind, at han eller hun skal henrettes.
- Torturoverleveren tvinges til at afgive sine sidste ønsker eller grave sin egen grav, mens en pistol holdes mod hovedet.
- Manglende adgang til søvn, torturoverleveren udsættes eksempelvis for konstant støj og larm.
- Begrænset adgang til mad eller drikkevand.
- Trusler mod pårørende.
- Seksuel udnyttelse og vold.

Ifølge FN's konvention mod tortur skal fire punkter være opfyldt for, at der er tale om tortur:

- 1) Det skal være en bevidst handling.
- 2) Det er enhver handling, hvor en person påføres stærk smerte eller lidelse enten fysisk eller psykisk.
- 3) Torturen gennemføres med et bestemt formål, for eksempel for at skaffe oplysninger, intimidere eller at straffe.
- 4) Det er en offentlig myndighed, der udfører, opfordrer eller giver samtykke til tortur.

Staten holdes også ansvarlig, hvis den ikke forhindrer tortur begået af en ikke-statslig aktør og ikke efterforsker denne handling. Det vil sige, at staten har pligt til at straffe de ansvarlige for torturen og give erstatning til ofrene. FN anlægger en bred fortolkning af ovennævnte forhold. Tortur vil ofte bero på en bedømmelse af det konkrete tilfælde. Det vil ofte være graden, der afgør, hvad tortur er, eksempelvis hvor voldsom torturen er, hvor systematisk, hvor meget lidelse der påføres, og hvor velberegnet den er.

FORMÅL MED ØVELSER

For at få kendskab til, hvad tortur dækker over skal eleverne først drøfte, hvordan de forstår begrebet og så forholde sig til FN's definition af tortur. De interaktive øvelser skal eksemplificere, hvad fysisk og psykisk tortur kan være. Øvelserne er kortvarige, men giver et vist indblik i de grusomme metoder, der er blevet anvendt på den amerikanske flådebase på Cuba, Guantánamo. Derudover får eleverne afprøvet metoder, som afpresning og trusler, hvilket kan give dem en større indsigt i torturens psykiske dimension.

Det kan virke voldsomt at opfordre eleverne til at afprøve disse metoder på hinanden. Forud for hver øvelse præciserer vi også, at du som lærer nøje skal vurdere, om øvelsen egner sig til netop din klasse. Det er vigtigt, at der skabes nogle trygge rammer, så der er plads til elevernes egne tanker bagefter og til deres kommentarer, og at de til enhver tid har mulighed for at stoppe øvelsen.

7) "Interpretation of torture in the light of the practice and jurisprudence of international Bodies", side 5.

TEMA 1

HVAD ER TORTUR?

ØVELSE 1 – HVAD ER TORTUR?

Tidsforbrug: 45 minutter – 1 time

Materiale: Arbejdsark 1 og 2

Formål: Som introduktion til arbejdet med temaet skal eleverne aktivere deres forståelse af begrebet tortur.

For at komme godt i gang kan klassen starte med denne indledende opgave, der har til formål at definere, hvad tortur kan være. Eleverne vil også få kendskab til, hvad begrebet dækker over ifølge international lovgivning.

Sådan gør du:

1. For at sparke emnet i gang kan du stille eleverne følgende spørgsmål:
 - *Hvad er tortur - hvad forstår du ved tortur?*
 - *Kender du nogen former for tortur?*
 - *Hvor har du stødt på begrebet tortur?*
2. Du kan vælge at vise nedenstående spot om, hvad tortur er. Check den korte spot på forhånd, og vurder nøje, om den egner sig til din klasse: "Stop Torture" (Amnesty International, 2014) 40 sek. Engelsk tale.
Videoen handler om den fysiske tortur og menneskekroppen. Den viser fysiske slag mod en skulptur. Link: https://www.youtube.com/watch?v=OW23928v_Kw&feature=youtu.be
3. Du kan vælge at stille spørgsmål til filmen, som for eksempel hvad filmen illustrerer, og hvad eleverne tænkte, da de så den.
4. Inddel herefter eleverne i grupper á 3-5 personer. Udlevér følgende:
 - Arbejdsark 1, i hvilket FN's konvention mod tortur er citeret.
Læs konventionen højt i klassen, og diskutér med eleverne, hvad de forstår ved konventionen.
 - Derefter udleverer du arbejdsark 2, hvor eleverne skal diskutere og svare på spørgsmål vedrørende tortur.
5. Du kan afrunde med at fortælle lidt om de mest almindelige torturmetoder og ridse de fire punkter op, i følge FN, der skal være opfyldt for, at der er tale om tortur.
Se også introduktion til læreren på side 13.

TEMA 1

HVAD ER TORTUR?

ØVELSE 2 – FYSISKE FORMER FOR TORTUR

Tidsforbrug: 30 - 45 minutter

Materiale: En væg med plads til at stå med armene strakt ud til siderne, ure, tørklæder, blyant

Formål: Ved hjælp af nedenstående to øvelser bliver eleverne gjort bevidste om de fysiske torturmetoder, der anvendes. Nedenstående øvelser har været brugt på den amerikanske flådebase på Cuba, Guantánamo og er eksempler på fysiske torturmetoder, der ikke efterlader synlige spor, som for eksempel blå mærker eller andre ydre skader. På Guantánamo er personen blevet tvunget til at holde stillingen, indtil han besvimer. Andre indsatte på Guantánamo er blevet tvunget til at stå op i flere dage, som gør det svært at trække vejret, og i nogle tilfælde er man blevet tvangs fodret med narkotika, som forhindrer søvn.

OBS til læreren: Aftal et fælles sæt spille-regler for eleverne, inden de går i gang.

Når en elev siger "stop", så stands øvelsen øjeblikkeligt.

Det er vigtigt, at du som lærer vurderer, om disse øvelser er egnet til lige præcis din klasse. Øvelserne vil være uhensigtsmæssige at gennemføre i tilfælde af et udfordrende klassemiljø. Det skal understreges, at øvelserne kræver tillid til hinanden, og muligvis er de uegnede i klasser, hvor der er risiko for mobning. Slut altid af med en grundig snak om formålet med øvelserne, og hvordan det føltes for hver enkelt elev at være i de forskellige roller – både som torturoverlever og bøddelev og som klassekammerater i mellem.

Du kan vælge at lave begge øvelser, eller blot den ene.

Tortur på tå:

Del eleverne ud i par. Den ene spiller vagt og skal tage tid. Den anden skal stå på tæer med begge arme strakt lige ud til siderne. Hvis han eller hun lader armene falde ned, slår vagten forsigtigt på undersiden af armene, indtil han eller hun løfter dem igen. Vagten presser personen til at blive stående på tåspidserne, eventuelt ved at slå blidt på undersiden af fødderne.

Prøv at se i hvor lang tid, at eleverne kan holde til 'tortur på tå'. Stop med det samme, hvis den ene elev synes, at øvelsen er for ubehagelig. Derefter bytter eleverne roller.

Tortur på hug:

En af de mest brugte former for tortur er at spænde ofrene fast på forskellige måder. En af dem er at tvinge ofret til at sidde på hug og spænde hans hænder og ben fast til gulvet eller til en pæl. Ofret tvinges ofte til at sidde i denne stilling i mindst 24 timer.

1. Sådan gør du:

Del eleverne ud i par. Den ene spiller vagt og skal tage tid. Den anden sætter sig på hug og bliver spændt fast med et tørklæde af vagten, således at hænder og fødder er bundet fast til en stol eller lignende. Vagten tager tid på, hvor længe den anden kan blive siddende. Derefter bytter de roller.

Husk at fortælle dem, at det er vigtigt, at man binder sin makker op, så snart der bliver sagt stop!

2. Efter øvelserne:

Det er afgørende, at eleverne løbende observerer hinanden, og at du som lærer har føling med øvelserne. Eleverne bør til enhver tid kunne sige stop og standse øvelsen.

Derefter er det vigtigt at tale med eleverne om følgende i plenum:

- *Hvad syntes du om øvelsen?*
- *Hvad var værst ved øvelsen?*
- *Hvordan tror du, det ville være at sidde eller stå i timevis i den position?*
- *Hvordan var det at kigge på de elever, der blev udsat for "mishandlingen" og vide, at de var udsat for det uden grund?*
- *Beskriv dine følelser – føltes det komisk, ydmygende, ubehageligt, smertefuldt eller noget helt andet – og hvorfor?*

3.

Fortæl afslutningsvis (hvis ikke du har indledt hermed), at denne form for tortur bruges i virkeligheden.

TEMA 1

HVAD ER TORTUR?

ØVELSE 3 – ROLLESPIL – OFFER OG BØDDEL

Tidsforbrug: 60 minutter

Materiale: Arbejdsark 3 og 4

Formål: Denne øvelse giver eleverne en vis indsigt i, hvordan det må være, at blive presset til at underskrive en erklæring, som ofte er på et sprog, man ikke forstår. Hermed får eleverne kendskab til psykiske former for tortur.

OBS til læreren: Sørg for at observere klassen nøje, således at ingen føler sig for udsat. Aftal nogle spilleregler, inden I kaster jer ud i øvelsen, og at der kan siges "stop", hvis nogle føler, at øvelsen er for grænseoverskridende. Alle erklæringer SKAL rives i stykker bagefter. Det er meget vigtigt, at I når rundt om spørgsmålene efter rollespillet og at du følger op på, hvordan eleverne er blevet påvirket af øvelsen.

Sådan gør du:

1. Eleverne skal være sammen to og to. Den ene elev spiller politibetjent, og den anden spiller en person, der bliver udspurgt. Politibetjenten stiller en række spørgsmål (se arbejdsark 3), som skal besvares. Den adspurgte elev må ellers ikke tale. Politibetjenten presser (uden at bruge fysiske metoder) den adspurgte til at underskrive erklæringen.
Det er naturligvis i orden, hvis den adspurgte elev nægter at underskrive erklæringen!
Rollerne byttes derefter.
2. Du fortæller eleverne, at de nu skal være en del af et mindre rollespil. Derefter sender du halvdelen af klassen ud på gangen eller ind i et andet lokale, og til denne halvdel udleverer du arbejdsark 3 og 4, - en erklæring og et manuskript, da de nu skal spille rollen som politibetjent. De får 10 minutter til at øve manuskriptet igennem. Du udpeger også en makker til hver politibetjent, som befinder sig inde i klassen. Til eleverne i klassen fortæller du, at de kun må svare på spørgsmålene, men ellers

3. ikke tale. Du forbereder dem desuden på, at de har mulighed for at sige "stop", hvis de ikke bryder sig om det, der sker, når de andre elever kommer tilbage som politibetjente.
4. Rollespillet kan gå i gang.
5. Når rollespillet er færdigt, bytter eleverne roller, og den nye politibetjent får tid til at læse manuskriptet igennem.
6. Stil derefter følgende spørgsmål til eleverne:
 - *Hvad syntes du om øvelsen?*
 - *Hvad var godt eller skidt?*
 - *Hvordan var det at være politibetjent? Forklar.*
 - *Hvordan var det at blive udspurgt? Forklar.*
 - *Hvordan var det ikke at kende noget til sagen?*
 - *Hvilke spørgsmål var særlig ubehagelige?*
 - *Hvordan havde du det, da politibetjenten truede din familie?*
 - *Hvordan var det at blive afbrudt hele tiden?*
 - *Hvordan var det at blive præsenteret for en erklæring på et sprog, som du ikke forstod?*
 - *Hvordan var det at blive præsenteret for erklæringen på dansk?*
 - *Hvordan reagerede du på erklæringens indhold?*
 - *Underskrev du erklæringen?*
Hvis ja – hvorfor, hvis nej – hvorfor ikke?
 - *Hvorfor tror du, at politibetjenten sagde, at han ikke kendte noget til erklæringens indhold, og at han havde fået den af en overordnet?*
 - *Hvordan reagerede du, da du som politibetjent skulle tale højt eller lavt?*
 - *Hvordan reagerede du som adspurgt, når politibetjenten talte højt eller lavt til dig?*
7. Diskutér afslutningsvis i klassen, om ovenstående udspørgerteknik kan betegnes som psykisk tortur. Bed eleverne uddybe deres holdninger.
8. Afrund eventuelt med at fortælle, at de psykiske former for tortur ofte er de værste for torturoverleveren. Trusler mod familien og uvished om, hvad der reelt sker med ens pårørende, efterlader ofte en dyb uvished hos torturoverleveren og psykiske smerter i årevis. (Læs mere i introduktionen til tema 5).

TEMA 1

HVAD ER TORTUR?

EVALUERING AF TEMAETS ØVELSER

Udlever en logbog til hver elev.

Eleverne skriver derefter i fem til ti minutter om, hvordan undervisningsaktiviteterne var at gennemføre.

Eleverne skriver, hvilke aktiviteter de var med til at gennemføre – som bøddele og/eller offer:

- Var det grænseoverskridende?
- Hvad var godt og/eller skidt?
- Hvilke følelser oplevede du?
Beskriv dine følelser.
- Lærte du noget nyt – i så fald hvad?
- Hvad er din holdning til brugen af tortur?
Skriv her nogle argumenter ned.
- Skriv én eller to ting, du gerne vil lære mere om. Del eventuelt med resten af klassen, hvad du gerne vil lære mere om.

TEMA 2

HVEM TORTURERER OG HVAD ER MOTIVET

LÆRINGSMÅL

Formålet med dette tema er at få en forståelse af, hvem der står bag tortur. Ved at belyse motiverne bag myndigheders brug af tortur får eleverne skabt en bevidsthed om, hvorfor tortur stadig er så udbredt forskellige steder i verden. Målet er også at få eleverne til at reflektere over, hvem der er torturbøddler. Er det et "ondt" menneske, eller en person, der "blot" udfører ordrer og måske selv er offer for et større system?

- Eleverne kan forklare, at torturen i mange lande er en fast forankret del af retssystemet.
- Eleverne kan udlede årsager og motiver til brugen af tortur.
- Eleverne kan forklare, at både mennesker, stater og systemer kan gøre brug af tortur.

TEGN PÅ LÆRING

- Eleverne benævner mindst to lande, der bruger tortur.
- Eleverne giver mundtligt eksempler på forskellige sammenhænge, hvor der bliver gjort brug af tortur.
- Eleverne forklarer, hvem torturbøddler kan være.

INTRODUKTION TIL LÆREREN

Torturbøddlen er hyppigst en statsaktør og bliver derfor sjældent retsforfulgt. Nogle regeringer anvender tortur, som et middel til at holde sig ved magten.

Der er primært to grunde til, at stater benytter sig af tortur. Første begrundelse er, at myndighederne tror, at de kan få noget ud af at torturere. Ofte mener myndighederne, at de kan afskrække den øvrige befolkning ved at torturere nogle enkelte individer og statuere et eksempel med torturen. Den kan også være rettet specifikt mod grupper af samfundet, eksempelvis politiske modstandere, etniske mindretal og indvandrere.

Den anden grund er, at de, der udfører torturen, ikke bliver stillet til ansvar. I samspil med politiet, der ønsker hurtige domfældelser, sørger domstolene for at vende det blinde øje til og straffer dermed mange på baggrund af falske tilståelser, som er opnået under tvang. I mange lande gør regeringen intet for at følge op på sager, der omhandler tortur. Tortur bruges også rutinemæssigt af politi for at ydmyge og afpresse folk. Mange gange bliver tortur anvendt i al hemmelighed, hvor det er vanskeligt at afsløre.

I nogle tilfælde og i visse lande er torturen en fast forankret del af systemet. Her er selve retssystemet "råddent", og det kan være svært for enkelte individer at handle anderledes. Når tortur systematisk bliver brugt ved afhøringer, kan det blive en almindelig del af arbejdsgangen og bøddlen er, i den forstand, også et offer for det større system.

Som tidligere nævnt er tortur ikke begrænset til militærdiktaturer eller autoritære regimer, men anvendes over hele verden, typisk under påskud af, at det er nødvendigt for at bekæmpe terrorismen eller anden kriminalitet.

FORMÅL MED ØVELSER

Eleverne skal undersøge i hvilke lande tortur anvendes. De skal også reflektere over, hvorfor mennesker bruger tortur og om der findes en "typisk" torturbøddel.

TEMA 2

HVEM TORTURERER OG HVAD ER MOTIVET

ØVELSE 1 – HVOR ER DER TORTUR?

Tidsforbrug: 2 - 3 timer
eller hjemmeopgave

Materiale: Computere, iPads eller smartphones, der har adgang til internet, verdenskort, projektor eller smartboard

Formål: Ved hjælp af øvelsen opnår eleverne et øget kendskab til de lande, der fortsat bruger tortur, og til hvor udbredt tortur generelt er.

Sådan gør du:

1. Del eleverne ud i mindre grupper á 3-4 personer.
2. Hver gruppe skal nu lave en søgning på internettet, eventuelt på www.amnesty.dk eller www.amnesty.org (engelsk), hvor de skal undersøge:
 - *Hvilke lande, der stadig bruger tortur.*
3. Hver gruppe forbereder en præsentation, hvor de zoomer ind på 1 eller 2 lande og gør rede for, hvordan disse lande bruger tortur. Hvem står bag torturen i disse lande, og i hvilken sammenhæng bruges torturen?
4. Markér på et verdenskort (eller på et smartboard, hvis du har adgang til dette) for eksempel ved hjælp af post-it-sedler, hvor i verden vi oplever tortur, så dette bliver visualiseret for eleverne.
5. Du kan som lærer selv søge under 'torture' på vores internationale hjemmeside: www.amnesty.org, og se, hvad det er for lande, der kommer frem.

ØVELSE 2 – HVORFOR TORTUR?

Tidsforbrug: 30 minutter

Materiale: Arbejdsark 5, tavle

Formål: Eleven skal reflektere over, hvorfor tortur anvendes, og hvad formålet er med den. Hvem er en bødde, og er der tale om typiske træk?

Sådan gør du:

1. Hver elev skal nu individuelt brainstorme over spørgsmålet:
 - *Hvorfor bruger stater tortur?*
2. Udlevér arbejdsark 5, og lad eleverne summe over spørgsmålet i 5-10 minutter.
3. Derefter sammenligner hver elev sin brainstorm med sidemakkerens.
4. Gennemgå derefter elevernes svar, og lav en fælles klassebrainstorm på tavlen.
5. Slut af med spørgsmålene:
 - *Hvem er en bødde?*
 - *Hvordan ser en typisk bødde ud?*
 - *Tror I, at alle kan ende som bødder, for eksempel i krigssituationer?*
6. Du kan som lærer gå videre til øvelse tre, der ved hjælp af en række videoer belyser, hvem der kan stå bag torturen.

TEMA 2

HVEM TORTURERER OG HVAD ER MOTIVET

ØVELSE 3 – HVEM ER BØDLEN? (FILM)

Tidsforbrug: 45 minutter - 3 timer
afhængigt af hvor mange film, du vælger.

Materiale: Arbejdsark 6, smartboard med internetforbindelse eller en projektor

Formål: I denne øvelse vil eleverne blive præsenteret for en række korte videoer, der fortæller lidt om, hvem der kan stå bag tortur, hvordan det opleves på offerets egen krop, og hvilke motiver der kan ligge bag. Disse videoer indeholder scener, der kan virke meget barske for både børn og unge. Alle film eller spots kræver derfor en grundig præsentation, inden de vises, og også en snak efterfølgende. Check de enkelte film inden øvelsen, og vurder nøje, om de egner sig til netop din klasse.

Sådan gør du:

1. Spottene kan findes på linkene. Filmen kan hentes gratis på www.filmcentralen.dk, hvor du logger ind via dit UNI-login.
2. Stil efter hver fremvisning spørgsmålene fra arbejdsark 6.

"We Unsubscribe The Torture"

(Amnesty International, 2009),
2.27 minutter (sprog engelsk)

Videoen handler om en torturoverlever – en maskeret mand, der er placeret på en kasse i sammenkrøbet stilling, og hans bødde – en CIA agent.

https://www.youtube.com/watch?v=8oX8_bIZGyE

"Hooded video"

(Amnesty International, 2011),
2 minutter

Videoen handler om en ung mand, der bliver taget til fange i sit eget hjem og bragt til tortur. Gennem hans hætte oplever vi den tortur (water boarding og elektrisk stød), som han udsættes for.

<https://www.youtube.com/watch?v=ap1bKnucnKM>

"Abductions and Torture in Eastern Ukraine"

(Amnesty International, 2013),
4.47 minutter (sprog engelsk).

Denne video handler om tortur og anholdelser i Ukraine under oprøret i 2013-14. Det er en fortælling om en ung kvinde, der bliver udsat for tortur i forskellige former. Dertil også en øjenvidneskildring fra en ung mand, som fortæller om sin anholdelse og tortur.

<https://www.youtube.com/watch?v=rfQsoD1VXI0>

"Taxa til helvede"

U/Dokumentarfilm, USA. Kan findes på Filmcentralen.
(Alex Gibney, 2007),

1 time 46 min,

Introduktion til filmen: Inden I ser filmen, er det vigtigt at placere filmen i en kontekst for eleverne. USA oprettede fængsler i Irak og Afghanistan i forbindelse med krigen mod terror efter terrorangrebet mod World Trade Center den 11. september 2001. Tror eleverne, at tortur metoder blev anvendt der? Hvordan forestiller de sig, at forholdene er i disse fængsler? Spørg dem, om de har hørt om Abu Ghraib eller Guantánamo. Kunne de forestille sig, at danske soldater havde været med til at torturere i krigene?

Filmen handler om en uskyldig afghansk taxachauffør, Dilawar, som bliver tilbageholdt af det amerikanske militær. Fem dage senere er han død efter at have været i amerikanske soldaters varetægt. Denne Oscarvindende dokumentar sætter fokus på de amerikanske overordnede og det ansvar, som de havde i kølvandet på tortur og mord på indsatte i USA's fængsler i Irak og Afghanistan.

OBS: Dette er en barsk film, som ikke egner sig til alle klasser. Det drejer sig om dokumentaristisk materiale, som viser USA's metoder i Irak og Afghanistan. Det er også en svær og detaljerig film, men den er vedkommende for netop dette tema. Det kan være en fordel at tage en pause halvvejs igennem filmen og stille nogle af de efterfølgende spørgsmål. Det er også vigtigt at sige, at man ikke behøver at se filmen, hvis ikke man har lyst.

TEMA 2

HVEM TORTURERER OG HVAD ER MOTIVET

ØVELSE 4 – HVORDAN TILGIVER MAN SIN TORTURBØDDEL?

Tidsforbrug: 45-60 minutter

Materiale: Arbejdsark 7

Formål: Øvelsen skal give eleverne en vis indsigt i, at almindelige mennesker kan blive presset ud i situationer, hvor de er med til at angive eller, i yderste konsekvens, torturere et andet menneske. I visse lande er torturen en fast forankret del af systemet, og det kan være svært for enkelte individer at handle anderledes. Bøddlen er, i den forstand, også et offer for det større system.

Sådan gør du:

1. Del eleverne i grupper á 3-4 personer og udlevér arbejdsark 7 til dem. Giv eleverne tid til at læse historien om Gonzalo Vargas.
2. Diskutér derefter spørgsmålene fra arbejdsark 7 i grupper eller i plenum.
3. Rund af i plenum med en diskussion om elevernes syn på "torturbøddler". Har eleverne ændret syn på hvem, der er bøddler og ofre efter øvelserne i dette tema. Hvorfor/hvorfor ikke?

EVALUERING AF TEMAETS ØVELSER

Eleverne skal nu bruge deres logbog. Gennemgå tegn på læring og stil dem som spørgsmål, som eleverne besvarer skriftligt:

- Nævn så mange lande, du kan huske, der bruger tortur.
- Forklar, hvem der bruger tortur og forklar hvorfor – giv eksempler på forskellige sammenhænge.
- Hvilke slags torturbøddler findes der?
- Har øvelserne ændret dit syn på torturbøddler?

TEMA 3

HVEM GÅR TORTUREN UD OVER?

LÆRINGSFORMÅL

Dette tema skal skabe en bevidsthed hos eleverne om, hvem der udsættes for tortur, og at tortur kan ramme almindelige mennesker, der kan være uskyldige.

- Eleverne kan identificere, hvem der især udsættes for tortur.
- Eleverne kan forklare, hvorfor tortur også rammer almindelige borgere mange steder i verden.
- Eleverne kan give eksempler på borgere i Danmark, der har været udsat for tortur.

TEGN PÅ LÆRING

Eleverne giver i plenum eksempler på 'offer'- historier, hvor almindelige mennesker er blevet udsat for tortur.

INTRODUKTION TIL LÆREREN

Hver dag bliver helt almindelige mænd, kvinder og børn udsat for tortur i stort set alle dele af verden. Nogle er uskyldige, andre har begået en forbrydelse. Ens for dem alle er, at den tortur, de udsættes for, begås af staten. Som tidligere nævnt, så har 141 lande anvendt tortur over de seneste år (pr. maj 2014).

I Danmark vil der derfor være mennesker, eksempelvis flygtninge, der har været udsat for tortur i deres oprindelseslande.

Tortur bruges vilkårligt og er på nogle politistationer en naturlig del af hverdagen. Mange steder er det almindelig praksis at torturere først og stille spørgsmål bagefter. Mennesker kan blive presset og tortureret til at underskrive erklæringer, og mange skriver under på hvad som helst for at stoppe den tortur, som de udsættes for.

FORMÅL MED ØVELSER

Desværre er det en udbredt forestilling, at tortur kun går ud over hårdkogte kriminelle. Det er vigtigt at forsøge at bryde denne antagelse af, at det kun er meget kriminelle personer og formodede terrorister, der udsættes for tortur. Selvom ingen mennesker, lige meget hvad de selv mener eller har gjort, må udsættes for tortur ifølge international lovgivning, vil øvelserne belyse, at torturen kan ramme mange forskellige mennesker, lige fra skolelæreren og kunstmaleren til den politiske aktivist.

Amnesty International dokumenterer løbende sager, hvor mennesker tortureres. Du kan læse mere på vores hjemmesider: www.amnesty.dk og www.amnesty.org, hvis du vil finde særligt aktuelle sager med torturoverleverne.

TEMA 3

HVEM GÅR TORTUREN UD OVER?

ØVELSE 1 – HVEM ER TORTUROVERLEVER?

Tidsforbrug: 70 - 90 minutter

Materiale: Arbejdsark 8 og 9, som du på forhånd har klippet ud

Formål: Eleverne skal vurdere, om man på forhånd kan udpege, hvem der udsættes for tortur – har de personer, der bliver udsat for tortur, nogle særlige træk? Det kan føre til refleksioner over, hvem der udsættes for tortur, og det vil illustrere, at almindelige mennesker også udsættes for tortur.

Sådan gør du:

1. Fortæl eleverne, at de nu skal arbejde med emnet torturoverlevende. Spørg eleverne, om de har en idé om, hvem der bliver udsat for tortur.
2. Del derefter eleverne ud i grupper af 3-4 elever, og udlever arbejdsark 8 til hver gruppe. Arket viser en række navne med korte beskrivelser af 12 personer, hvoraf de fleste er helt almindelige mennesker. Eleverne skal nu forsøge at gætte sig til, hvem der er blevet udsat for tortur og hvorfor. De skal undervejs begrunde deres svar. Til din orientering, så har ni personer været udsat for tortur. De tre, der ikke har været udsat for tortur, er: Anders, Margareta og Lars, hvilket også fremgår af arbejdsark 9.
3. Efter cirka 15-20 minutters diskussion i grupper samler du op på elevernes forslag og tanker. Tal om (kritisk og ærligt), hvordan eleverne nåede frem til deres afgørelser. Var det faktorer såsom køn, nationalitet, politisk aktivitet eller arbejde, der afgjorde deres svar?
4. Derefter udleverer du arbejdsark 9, som du har klippet ud i nok eksemplarer, således at der er en historie til hver elev. Hver gang du siger "sæt i gang", skal eleverne finde sammen to og to og genfortælle de udleverede historier til hinanden. Når du vurderer, at det er et godt tidspunkt til et skift, siger du "sæt i gang" igen, og eleverne bytter historier og finder en ny makker, som de kan genfortælle den nye historie til. Du kan selv vælge, om de skal høre og fortælle alle 12 historier til hinanden for at få belyst alle historier.
5. Efter cirka 30 minutter går hver elev tilbage til sin oprindelige gruppe og taler alle historier igennem.
6. Afslutningsvis stiller du klassen følgende spørgsmål:
 - *Var der noget, der overraskede jer?*
 - *Tænk over, hvad de ni torturoverlevende har til fælles med hinanden, og hvordan de eventuelt adskiller sig fra de tre mennesker, der ikke har været udsat for tortur.*
 - *Er der lande, hvor mennesker er mere udsat for tortur end andre steder? - Hvorfor tror I, det er sådan?*
7. Amnesty International bruger betegnelsen torturoverlevende i stedet for torturofre. Diskutér forskellen på de to termer, og hvad der eventuelt kan ligge bag Amnestys valg. Forklar eleverne, hvorfor Amnesty International bruger ordet torturoverlevende og ikke torturofre (se indledning, side 12).

TEMA 3

HVEM GÅR TORTUREN UD OVER?

ØVELSE 2 – KORTE FILM – HVEM UDSÆTTES FOR TORTUR?

Tidsforbrug: 30 minutter

Materiale: Arbejdsark 10, smartboard eller projektor

Formål: I denne øvelse vil eleverne blive præsenteret for to korte film, der forsøger at danne et billede af, hvem der kan ende som offer for tortur, og hvordan tortur opleves på personens egen krop og sjæl.

OBS: Filmene indeholder scener, der kan virke barske for både børn og unge. Se filmene først og vurder nøje, om de egner sig til din klasse. Filmene kræver en præsentation, inden de vises og skal følges op af en grundig snak.

Sådan gør du:

1. Forbered en introduktion, der fortæller eleverne, at de nu skal se nogle korte film om mennesker, der har været udsat for tortur.
2. Efter filmen skal eleverne svare på spørgsmålene i arbejdsarket, og de samles efterfølgende op i plenum.
3. Sørg for at spørge eleverne, om der var noget der overraskede dem og hvordan de havde det, da de så filmene og svarede på spørgsmålene bagefter.

"Miriam's Story" ⁹

(Amnesty International, 2013),
3 minutter

Sprog: spansk med engelske undertekster.

Videoen handler om en 30-årig kvinde, som er mor til 4 børn, der en dag bliver arresteret og senere tortureret i fængslet. Hun er uskyldig, men bliver fejlagtigt taget til fange og anklaget for at være narkosmugler.

Find videoen via dette link: <https://www.youtube.com/watch?v=MNScUp87vc0>

"Canadian Torture Survivors Tell Their Stories"

(Amnesty International, 2014),
3.49 minutter (sprog: engelsk).

Videoen skildrer torturoverlevende fra forskellige lande, der fortæller om deres personlige oplevelser med tortur på egen krop.

Find videoen via dette link: <https://www.youtube.com/watch?v=IQrfX8K1Ans>

⁹) Miriam's sag var én af de 6 sager, som Amnesty Internationals danske afdeling valgte i Skriv for Liv kampagnen, 2013.

TEMA 3

HVEM GÅR TORTUREN UD OVER?

ØVELSE 3 – ET HELT ALMINDELIGT MENNESKE UDSÆTTES FOR TORTUR

Tidsforbrug: 30 - 45 minutter

Materiale: Arbejdsark 11 og computere

Formål: I denne øvelse bliver eleverne præsenteret for en ganske almindelig og efter alt at dømme uskyldig kvinde i starten af 30'erne, som udsættes for tortur. Denne virkelige historie har til formål at belyse den generelle tendens til at torturere almindelige mennesker.

Sådan gør du:

1. Del eleverne ud i små grupper á 3-4 personer.
2. Introducér dem for arbejdsark 11 om sagen vedrørende den filippinske Alfreda Disbarro.
3. Lad eleverne læse sagen og diskutere spørgsmålene, der hører til.
4. Afrund diskussionerne med en fælles snak i plenum, om det, der har overrasket eleverne mest i forhold til, hvem torturen ofte går ud over.

EVALUERING AF TEMAETS ØVELSER

Del eleverne ud i små grupper á 3-4. Gennemgå tegn på læring og lad eleverne diskutere dette i grupper. Saml dernæst op i plenum.

- Giv eksempler på 'offer'- historier, hvor almindelige mennesker er blevet udsat for tortur.
- Forklar hvorfor tortur også rammer almindelige borgere mange steder i verden.
- Er der noget, du har undret dig over? Hvad har overrasket dig?

TEMA 4

KAN TORTUR RETFÆRDIGGØRES?

LÆRINGSMÅL

Dette tema skal få eleverne til at diskutere og reflektere over argumenterne for og imod anvendelse af tortur. Ideen er, at eleverne tager aktivt stilling og danner egne holdninger til brugen af tortur.

- Eleverne kan få viden om, at tortur altid er forbudt ifølge menneskerettighederne.
- Eleverne kan opnå viden om, at alle, uagtet om de er terrormistænkte, kriminelle mv., har adgang til samme rettigheder

TEGN PÅ LÆRING

- Eleverne kan argumentere imod brugen af tortur.
- Eleverne diskuterer viden om jævnaldrenes holdninger til tortur.
- Eleverne samler argumenter for, hvorvidt tortur kan retfærdiggøres eller ej.

INTRODUKTION TIL LÆREREN

På trods af et total forbud så anvender mange lande stadig tortur og forsøger ofte at retfærdiggøre brugen heraf. Efter terrorangrebet på USA i 2001 har den amerikanske regering gentagne gange retfærdiggjort brugen af tortur og forsøgt at få blåstemplet metoder såsom stress-positioner og waterboarding, hvor vand tvinges ned i lungerne på en fastbunden person. USA har foreslået en meget snæver fortolkning af begrebet tortur. Spørgsmålet er, om tortur dog kan gradbøjes på denne måde, og om et potentielt terrorangreb gør nogen forskel for, hvordan man burde forholde sig til tortur. Endvidere diskuteres det, om målet helliger midlet – for eksempel hvis et omfattende og alvorligt plot er opdaget netop ved hjælp af torturmetoder.

”Den tikkende bombe” er et scenarie, der tit bruges til at argumentere for, at tortur i nogle tilfælde kan retfærdiggøres, hvis torturen redder en masse menneskeliv. Det er et hypotetisk scenarie, som ikke giver mening, da det er urealistisk, at viden om de elementære aspekter af en bombeplan overhovedet er tilgængelige.

Det er også usandsynligt, at tilståelser opnået under tortur, er brugbare. Tværtimod så viser erfaring og dokumentation, at mennesker siger og underskriver hvad som helst, for at slippe for den tortur, de udsættes for. Det er derfor vigtigt, at embedsmænd ikke tyer til tortur, når andre metoder synes langsommelige.

Hvis tortur ikke var absolut forbudt, så ville attituderne sandsynligvis blive ændret, og man ville nemt kunne ende på en glidebane, hvor tortur blev retfærdiggjort og brugt i langt større omgang.

FORMÅL MED ØVELSER

Dette temas øvelser skal få eleverne til at diskutere, om tortur nogensinde kan retfærdiggøres. Hvad er argumenterne for og i mod, hvad er danske unges holdninger og hvad er deres egen holdning? Samtidig får de kendskab til, at tortur altid er forbudt ifølge lovgivning, også i krigssituationer.

TEMA 4

KAN TORTUR RETFÆRDIGGØRES?

ØVELSE 1 – TORTUR ELLER EJ?

Tidsforbrug: 30 minutter

Materiale: Post-it-sedler

Formål: Følgende øvelse skal øge elevernes forståelse af argumenter for og imod brugen af tortur.

Ved individuel og parvis brainstorm vil de reflektere over, om tortur i visse tilfælde kan berettiges eller ej.

Sådan gør du:

1. Hver elev får udleveret nogle post-it-sedler, hvor de skal skrive 3-5 grunde til at benytte tortur og 3-5 grunde til ikke at bruge tortur. Eleverne kan parvis hjælpe hinanden igennem opgaven.
2. Efterfølgende går eleverne sammen i mindre grupper, hvor de sammenligner bud på både fordele og ulemper.
3. Afslutningsvis diskuteres svarene i plenum og hver gruppe præsenterer deres svar, som der samles op på.

ØVELSE 2 – UNGES HOLDNINGER TIL TORTUR I DAGENS DANMARK

Tidsforbrug: 30 minutter

Materiale: Arbejdsark 12

Formål: I juni 2014 udkom en rapport fra UNICEF og Institut for Menneskerettigheder om danske skolebørns viden om menneskerettigheder og børnekonventionen.¹⁰ I undersøgelsen deltog 1.356 elever fra 17 skoler i alderen 12-16 år. I nærværende øvelse skal eleverne tage aktivt stilling til de danske unges holdning til tortur og diskutere og danne deres egne meninger om brugen af tortur.

Sådan gør du:

1. Del eleverne ud i grupper á 3-4 personer og udlever arbejdsark 12. Lad eleverne bruge 5 minutter på at læse, hvad skoleeleverne har svaret.
2. Derefter præsenterer du dem for spørgsmålene i samme arbejdsark, som eleverne nu skal diskutere.
3. Saml afslutningsvis op på elevernes svar i plenum.

¹⁰ En undersøgelse foretaget af TNS Gallup på vegne af UNICEF og Institut for Menneskerettigheder, juni 2014. Rapporten kan findes på følgende link: http://unicef.dk/sites/default/files/mediafiles/Kendskab_2014.pdf

TEMA 4

KAN TORTUR RETFÆRDIGGØRES?

ØVELSE 3 – TAG STILLING!

Tidsforbrug: 45 minutter

Materiale: Arbejdsark 13

Formål: Eleverne skal tage stilling til, hvorvidt forskellige forhørsteknikker burde være tilladt i særlige tilfælde. De bliver præsenteret for udsagn, der oprindeligt er citater fra nyhedshistorier, hvori forskellige personer – militært personel såvel som almindelige danskere – har udtalt sig om, hvad der bør være tilladt, og hvornår det bør være det, for at opnå vigtige oplysninger. Opgaven lægger op til diskussion.

Sådan gør du:

1. Udlever arbejdsark 13 til klassen. Lad eleverne individuelt læse udsagnene på kopiarket.
2. Eleverne skal nu tage stilling til udsagnene og erklære sig enig eller uenig i dem indenfor en skala fra 1-5, hvor 5 betyder "meget enig".
3. Eleverne sættes derefter sammen i mindre grupper og sammenligner deres svar. Det er i orden at ændre holdning undervejs i gruppediskussionen.
4. Afslutningsvis fremlægger hver gruppe deres stillingtagen, som de skal kunne argumentere for.
5. Rundt af med at fortælle, at det internationale samfund har vedtaget, at tortur altid er forbudt. Alle mennesker er beskyttet mod torturforbuddet, også formodede terrorister og krigsforbrydere. Forbuddet gælder altid, også i krigssituationer. Staten er altid ansvarlig for krænkelser begået af militæret eller politiet.

EVALUERING AF TEMAETS ØVELSER

Tidsforbrug: 2,5 - 4 timer

Materiale: Smartphones, computere, notesblok, blyant

Formål: Eleverne skal reflektere over de spørgsmål, de undrer sig over i forbindelse med tortur, og som de gerne vil undersøge. Dermed får de indsigt i andre personers holdninger til emnet tortur.

Sådan gør du:

1. Tal med eleverne om, hvad en voxpop er. Måske er de stødt på fænomenet på nettet eller fra fjernsynet. Ordet voxpop betyder "folkets stemme" og er en form for meningsmåling.
2. Hver gruppe skal nu formulere 2-3 spørgsmål, de undrer sig over i relation til temaet "Kan tortur retfærdiggøres". Grupperne kan eksempelvis opstille forskellige scenarier, i hvilke der kunne gøres brug af tortur eller ej.
3. Eleverne skal nu bruge deres spørgsmål og i grupper interviewe andre elever eller voksne på skolen eller folk på gaden. Dette kan gøres ved hjælp af videofunktionen på en mobiltelefon eller med en notesblok og blyant. Bruges videofunktionen, kan det være en god idé at lave en pilotoptagelse, så man sikrer, at kamera og lyd fungerer, som det skal.
4. Eleverne skal derefter redigere deres interview og forberede en præsentation med resultaterne fra deres vox-pop og interview.
5. Efter alle præsentationer kan de sammenligne interview og diskutere dem.

TEMA 5 DE PSYKISKE KONSEKVENSER: HVAD GØR TORTUREN VED FOLK

LÆRINGSMÅL

Dette tema skal give eleverne indsigt i, hvilke psykiske konsekvenser det kan have for et menneske, når det udsættes for tortur.

- Eleverne kan få kendskab til argumenterne imod brug af tortur i et demokratisk retssamfund.
- Eleverne kan opnå viden om, at bestemte grupper i Danmark kan have været udsat for tortur, og at de og deres pårørende dagligt lider af dens konsekvenser.
- Eleverne kan få kendskab til, at mange flygtninge i Danmark har været udsat for tortur.

TEGN PÅ LÆRING

- Eleverne sammenholder torturens psykiske konsekvenser.
- Eleverne beskriver og forklarer, hvordan tortur påvirker og kan ødelægge et liv.
- Eleverne overvejer, hvordan tortur ville påvirke deres eget liv.

INTRODUKTION TIL LÆREREN

Torturoverlevende dør ofte med eftervirkninger, der forfølger dem i flere år efter, at de er blevet tortureret. Mange, der er blevet udsat for tortur, kæmper efterfølgende med kroniske smerter, hovedpine, følger af brud, betændelse og gangbesvær og psykosomatiske sygdomme.

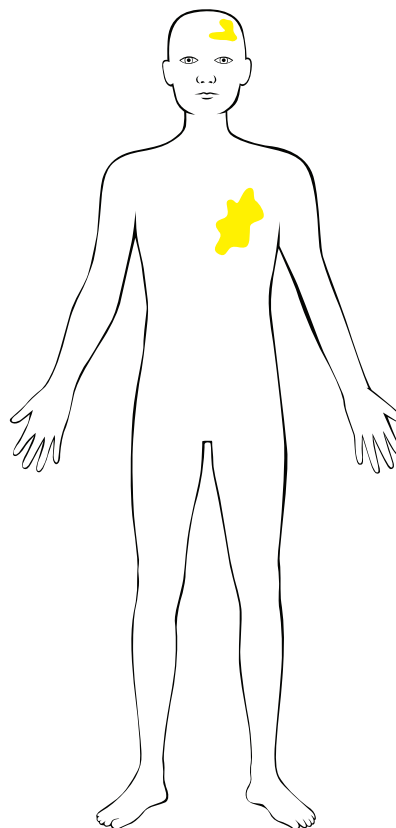
Retsmediciner Jørgen Lange Thomsen udtaler, at torturoverlevende tit har fysiske mén efter torturen, men at det især er de psykiske spor, der nedbryder menneskets personlighed og værdighed. Torturen knægger mennesket, og blot få personer fortsætter deres liv med samme styrke.

Mange torturoverlevende kan ikke fungere i samfundet på lige fod med andre. De har svært ved at lære et nyt sprog, da de ikke kan koncentrere sig eller holde sig til gennemgribende forandringer i deres liv.

Torturoverlevende oplever at miste sin selvrespekt og selvværd, føler sig hjælpeløs og kæmper med mareridt, angst, søvnbesvær, flash-back oplevelser (genoplevelse af torturen i vågen tilstand), vredesudbrud

og depressioner. Mange vil være følsomme overfor lyde og støj og kan blive paranoide. Selv hverdags-ting kan virke uoverskuelige og svære at håndtere for mennesker, der har været udsat for tortur. Men det er ikke bare torturoverlevende selv, der kæmper med efterfølgende traumer. Tortur får tit også store konsekvenser for familien. Torturoverlevendes vredesudbrud og paranoide tilstand kan efterlade usikkerhed og frygt hos familien, der også kan miste tilliden til den person, de før anså som familiens beskytter, overhoved og autoritet. (Jørgen Lange)

Under indespærring og tortur kan ofret bekymre sig mere om de pårørende end sig selv. I sin ensomhed er han eller hun forsvarsløs over for spekulationer om sine børns og ægtefælles ve og vel.

FORMÅL MED ØVELSER

I øvelserne skal eleverne læse beretninger fra mennesker, der har oplevet torturen på egen krop. Eleverne får øget deres kendskab til torturens psykiske konsekvenser og skal selv forestille sig, hvad det vil sige, at blive udsat for tortur.

TEMA 5 DE PSYKISKE KONSEKVENSER: HVAD GØR TORTUREN VED FOLK

ØVELSE 1 – TORTURENS PSYKISKE KONSEKVENSER

Tidsforbrug: 45 minutter

Materiale: Arbejdsark 14 og artiklen "Smerten forsvinder aldrig", som kan hentes på <http://www.b.dk/nationalt/smerten-forsvinder-aldrig>

Formål: Ved hjælp af øvelsen får eleverne kendskab til torturens psykiske konsekvenser.

Sådan gør du:

1. I denne øvelse skal eleverne læse en artikel om Kahttan, som fortæller om livet efter torturen.
2. Udlevér artiklen: "Smerten forsvinder aldrig", som blev bragt i Berlinske Tidende den 12. december 2013, til hver elev. Eleverne læser artiklen.
3. Bed eleverne tænke over, om der er noget i artiklen, der gør særligt indtryk på dem, eller som de finder overraskende.
4. Spørgsmål til artiklen er delt op i 3 kategorier. Del eleverne i 3 eller 6 grupper, alt efter hvor mange elever der er, og stil spørgsmålene fra arbejdsarket, som de gennemgår i deres grupper og derefter fremlægger for klassen.
5. Afrund med at fortælle om torturens alvorlige konsekvenser, jf. Jørgen Langes beskrivelse fra vores introduktion.

ØVELSE 2 – TORTUROVERLEVERE I DANMARK

Tidsforbrug: 60 - 90 minutter

Materiale: Arbejdsark 15.1, 15.2, 15.3, 15.4, 15.5 og 15.6 og 15 B

Formål: Eleverne skal i denne øvelse stifte bekendtskab med nogle af de mennesker, der har været udsat for tortur. Hvad har torturen haft af psykiske og fysiske konsekvenser?

Sådan gør du:

1. I Danmark er der flygtninge, der har haft torturen tæt inde på livet. Amnesty Internationals lægegruppe har skrevet en rapport, hvor nogle af disse personers historier og erfaringer med tortur er dokumenteret.
Rapporten kan downloades på:
<https://amnesty.dk/nyhedsliste/arkiv-2012/torturoverlevende-faar-det-daarligere-i-danmark>
2. Udlevér arbejdsarkene 15.1-15.6 til eleverne, som er et uddrag af lægegruppens rapport med historier af torturoverlevende.
3. Efterfølgende svarer eleverne på spørgsmålene fra arbejdsark 15B – gerne i mindre grupper.
4. Afslutningsvis samler du op på elevernes oplevelser og svar i plenum.

TEMA 5 DE PSYKISKE KONSEKVENSER: HVAD GØR TORTUREN VED FOLK

ØVELSE 3 – SKAB EN KARAKTER (SIDE 1)

Tidsforbrug: 90 - 120 minutter

Materiale: Arbejdsark 16, post-it-sedler (gerne i farver), tavle

Formål: Øvelsen skal gøre tortur nærværende for eleverne og få dem til at reflektere over, hvordan tortur ville påvirke deres liv.

Sådan gør du:

1. I følgende øvelse skal klassen i fællesskab skabe en fiktiv person, idet eleverne udarbejder en detaljeret beskrivelse af personens indre og ydre. Efter udarbejdelsen af denne karakter fortæller du, hvordan han eller hun er et offer for tortur, og sammen skal I analysere jer frem til, hvilke omkostninger dette får for karakteren.
2. Opgaven kan gribes an på følgende to måder: På tavlen beder du en af eleverne om at tegne en person (måske har du en elev, der tegner særligt godt?). Alternativt vælger du at gøre brug af skabelonen på arbejdsark 16, som du klipper ud i pap og hænger op i klassen.
3. Nedsæt et udvalg, der skriver klassens bemærkninger ned og sørger for at hænge post-it sedlerne op.
4. Nu skal klassen i fællesskab give personen på tavlen eller skabelonen i pap henholdsvis et navn, et køn, en familie, en bopæl og en nationalitet. Der skal skabes en fællesskabsfølelse om denne karakter, og eleverne kan med rette drage paralleller til deres eget liv.
5. Lav en brainstorm over punkter til denne persons CV.
6. CV'et hænges op ved siden af karakteren.
7. Nu skal klassen for alvor bringe personen til live, så de skal endvidere tænke over, om der skal tilføjes flere detaljer såsom yndlingsmad, sport, film, musik, fritidsinteresser og så videre. Skriv disse ned på post-it-sedler.
8. Bed derefter eleverne om at forestille sig et liv for denne person. Du kan som lærer gøre brug af relevante spørgsmål, eksempelvis:
 - **Hvem består personens familie af, og hvordan er deres indbyrdes forhold i familien?**
 - **Hvad laver personen og kan han eller hun lide sit job?**
 - **Hvad kan familien lide at lave i deres by og i deres land?**
 - **Hvad er familiens planer for fremtiden?**
9. Når udvalget er klar, skriver de deres svar ned på post-it-sedler og sætter dem ved karakterens højre side.
10. Nu kan du overveje at lave en (midlertidig) Facebook-profil for personen, således at personen får en identitet. Alternativt kan du lade eleverne skrive en 'blå bog' på vegne af personen. Du kan vælge at nedsætte et nyt udvalg til dette eller lade eleverne udarbejde forskellige blå bøger i grupper, som de læser højt for klassen. Udvælg ét, som I placerer under personen.
11. Eleverne skal nu forestille sig personens forhold til samfundet. Stil gerne spørgsmål, eksempelvis:
 - **Hvad mener personen om regeringen i det land, han eller hun bor i?**
 - **Hvad mener personen om politiet og andre sikkerhedstjenester?**
 - **Hvordan mener personen, at politiet bør takle kriminalitet og sørge for tryghed i samfundet?**
 - **Hvad mener personen om fremtiden for sit land?**
12. Igen skriver eleverne deres svar ned på post-it-sedler og placerer dem derefter på tavlen eller væggen omkring personens højre side.

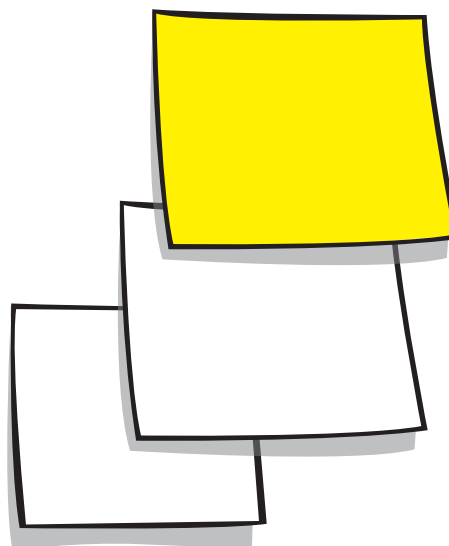
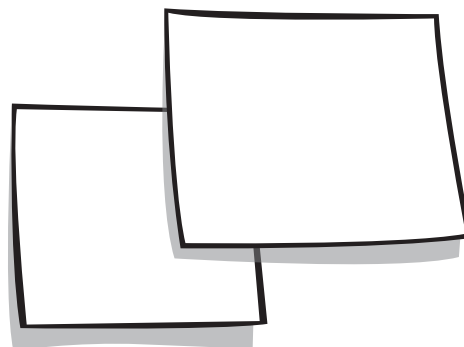
TEMA 5 DE PSYKISKE KONSEKVENSER: HVAD GØR TORTUREN VED FOLK

ØVELSE 3 – SKAB EN KARAKTER (SIDE 2)

Et liv efter tortur

1. Eleverne skal nu forestille sig, at deres fiktive karakter har været udsat for tortur (tænk tilbage på tidligere læste sager).
Hjælp gerne eleverne med at genopfriske deres viden om konsekvenserne ved tortur.
Du visker herefter en legemsdel på tegningen af personen ud eller river en legemsdel af skabelonpersonen, som symbol på torturen.
2. Du læser nu de forskellige post-it-sedler og den blå bog om personen højt og beder eleverne om at vende tilbage til tavlen eller væggen for at undersøge, om udsagnene stadig gør sig gældende, efter at den fiktive person har gennemlevet tortur. Vil karakteren føle, tænke og opføre sig anderledes end før torturen?
3. Hvis eleverne mener, at der skal ændres på de opsatte post-it-sedler, laver de nogle nye, som de placerer på venstre side af tegningen på tavlen. Herefter beder du eleverne forklare, hvorfor denne del af personens liv er blevet påvirket og ændret af torturen.
4. Kig igen på de opsatte post-it-sedler, og diskutér med klassen hvilke aspekter og områder i personens liv, der har ændret sig mest, og hvilke ting, der ikke har ændret sig. Bed dem gerne danne paralleller til tidligere læste cases.

EVALUERING AF TEMAETS ØVELSER

Skriveøvelse:

Eleverne finder deres logbøger frem. De skal nu på bedste vis forsøge at svare på følgende spørgsmål skriftligt. Eleverne kan i denne opgave også beskrive deres tanker og følelser omkring spørgsmålet:

- Beskriv og forklar, hvordan tortur påvirker og kan ødelægge et liv.
- Hvad har overrasket dig i den viden, du har opnået?

TEMA 6

HVAD SKAL DER TIL FOR AT FORHINDRE TORTUR

LÆRINGSMÅL

Dette tema skal give eleverne viden om, hvordan tortur kan forhindres, og lade dem reflektere over forskellige løsningsforslag, der kan være effektive mod brugen af tortur.

- Eleverne kan karakterisere et retssamfund.
- Eleverne kan definere de retsgarantier, der findes.
- Eleverne kan opstille, hvordan tortur kan forhindres.

TEGN PÅ LÆRING

- Eleverne formulerer og diskuterer løsningsforslag mod brugen af tortur.
- Eleverne redegør for forskellige retsgarantier.

INTRODUKTION TIL LÆREREN

Tortur finder som oftest sted de første 24 timer efter anholdelsen af en mistænkt. Tortur forekommer derfor i politiets varetægt, før den anholdte er blevet stillet for en dommer. Retsgarantier er en effektiv måde at bekæmpe brug af tortur på. De betyder for eksempel, at personer, der sidder fængslet bliver gjort opmærksomme på, hvorfor de er anholdt, og orienteres om deres rettigheder. Det er også vigtigt, at de kan kontakte deres familier indenfor det første døgn. Hvis man sikrer, at den anholdte får adgang til en læge, en advokat eller et familiemedlem inden for det første døgn, så falder risikoen for tortur markant. Læger, advokater og familie udgør så at sige et værn mellem torturoverlever og bøddel.

Tortur foregår ofte i mørket, i hemmelighed og bag lukkede døre. Amnesty siger ofte, at retsgarantierne lader et lys skinne i mørket, og at de dermed sikrer, at tortur bliver utiltrækkende for dem, som er ansvarlige for tilbageholdelsen.

I lande, hvor tortur ikke forekommer, er det vigtigt at sørge for, at folk ikke bliver sendt tilbage til steder, hvor der er risiko for, at de bliver udsat for tortur. Dette gælder for asylansøgere og flygtninge såvel som for kriminelle.

Mange andre menneskerettigheder er relevante i forhold til forbuddet mod tortur. Eksempelvis retten til ikke at blive anholdt vilkårligt. Derudover er retten til en retfærdig rettergang en af grundpillerne i et retssamfund. Disse principper er af afgørende betydning for at forhindre tortur.

FORMÅL MED ØVELSER

Eleverne skal ved hjælp af øvelserne reflektere over, hvordan tortur kan undgås. Er der retsgarantier, der er med til at sikre, at personen ikke udsættes for tortur? Og hvad er vigtigst for at forhindre brugen af tortur? Den sidste øvelse er ikke blot en evalueringsøvelse for alle hæftets temaer, men kan også bruges som afrunding på hele hæftet.

TEMA 6

HVAD SKAL DER TIL FOR AT FORHINDRE TORTUR

ØVELSE 1 – SÆT EN STOPPER FOR TORTUR

Tidsforbrug: 45 - 60 minutter

Materiale: Pap, post-it-sedler.

Først når eleverne har diskuteret færdigt udleveres arbejdsark 17

Formål: Øvelsen lægger op til en diskussion om, hvad der skal til, for at tortur får en ende. Eleverne skal selv reflektere over mulige løsningsforslag.

Sådan gør du:

1. Der er mulighed for, at eleverne leger med kreative, innovative og anderledes ideer. Men opgaven kan føles svær for mange elever, og det kan være, at du kan komme med stikord fra arbejdsark 17.
2. Hver elev får udleveret nogle post-it-sedler og skal nu tænke over, hvordan tortur kan undgås. De bruger 5 minutter på at skrive deres tanker ned.
3. Derefter sætter eleverne sig i grupper á 3-4 personer, hvor de sammenligner post-it-sedler og fortsætter med at diskutere spørgsmålet, hvordan tortur kan undgås. Imens deler du et stort stykke pap ud til hver gruppe, som grupperne klister deres post-it-sedler på.
4. Hvis du har adgang til et smartboard og iPads, kan du også vælge at løse denne opgave på <https://da.padlet.com>, hvor du kan oprette en padlet (fælles brainstorm) på tavlen.
5. Derefter hænger du alle papstykker med idéerne op i klassen, og du slutter opgaven af med en fælles diskussion, hvor du ridser nogle af de retsgarantier op, der kan mindske risikoen for tortur (udlever eventuelt arbejdsark 17).

OBS: Det er vigtigt, at hver gruppe får mulighed for at udvikle deres egne ideer og danne deres egen liste, inden du præsenterer arbejdsark 17 for eleverne.

ØVELSE 2 – HVORDAN FORHINDRER VI TORTUR?

Tidsforbrug: 30 - 45 minutter

Materiale: Arbejdsark 17 og 18

Formål: Eleverne skal diskutere, hvad der er med til at forhindre tortur i et fængsel. De skal forholde sig aktivt til retsgarantierne for at få en forståelse for, hvordan tortur kan undgås.

Sådan gør du:

1. Del eleverne op i grupper á 3-4 personer og uddel arbejdsark 18. Lad dem læse Dayas historie igen og den korte beskrivelse af sagen om Peter Rohde. Udlever arbejdsark 17, hvor eleverne kan læse om de retsgarantier, der kan mindske brugen af tortur. Gruppen skal drøfte hvilke punkter, der er særligt relevante for de to sager.
 - **Hvilke retsgarantier har ikke været på plads i sagerne?**
 - **Diskutér, hvad der kunne være mest effektivt, for at undgå torturen i de to sager.**
 - **Kan I komme i tanke om andre foranstaltninger, der kan beskytte personer, som er tilbageholdt?**
2. Slut af med en diskussion i plenum, om hvad regeringer skal sikre for at forebygge tortur. Hvilke retsgarantier synes eleverne er vigtigst, og hvorfor.

TEMA 6

HVAD SKAL DER TIL FOR AT FORHINDRE TORTUR

EVALUERING AF TEMAETS ØVELSER

Tidsforbrug: 60 - 90 minutter

Materiale: Arbejdsark 19, som du i forvejen har klippet ud, eventuelt lamineret, og hængt op forskellige steder, smartphones, papir og blyant.

OBS: Der hører en tekst til henholdsvis post 5 og post 9, som skal hænges op sammen med QR-koden.

Formål: Denne sidste øvelse kan bruges som en opsamling på hele undervisningsmaterialet. Eleverne skal svare på spørgsmål om tortur og de samfundsmæssige konsekvenser, som tortur har, og diskutere, hvordan tortur kan forhindres.

Sådan gør du:

1. I denne øvelse skal eleverne på et QR-kodeløb. Løbet er en anderledes udgave af et orienteringsløb, hvor eleverne skal finde forskellige poster og svare på opsamlende og evaluerende spørgsmål om emnet tortur. Spørgsmålene kræver en opsamling i klassen.
2. Del eleverne op i mindre grupper. De skal nu hente en scanningsapp til deres smartphone, for eksempel NeoReader eller SCAN, som er gratis.
3. Derefter fortæller du klassen, at de skal på et orienteringsløb på skolen, hvor de skal finde 9 poster. Ved hver post hænger der en kode, som de skal scanne med deres smartphone. Hver kode indeholder en opgave med spørgsmål, som de nu skal diskutere og svare på.
4. Når grupperne er færdige, samler du op på spørgsmålene i klassen.

RIGTIG GOD ARBEJDSLYST!

ARBEJDSARK 1

HVAD ER TORTUR?

TEMA 1 – HVAD ER TORTUR / ØVELSE 1

Her kan du læse artikel 1 af FN's konvention mod tortur og anden grusom og umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf (fra 1984).

ARTIKEL 1 I FN'S KONVENTION:

I denne konvention betyder udtrykket "tortur" enhver handling, ved hvilken stærk smerte eller lidelse, enten fysisk eller mental, bevidst påføres en person med det formål at fremskaffe oplysninger eller en tilståelse fra denne eller en tredjemand, at straffe ham for en handling, som han selv eller en tredjemand har begået eller mistænkes for at have begået, eller at skræmme eller lægge tvang på ham eller en tredjemand, eller af nogen grund baseret på nogen form for forskelsbehandling, når en sådan smerte eller lidelse påføres af eller på opfordring af en offentlig ansat eller en anden person, der virker i embedets medfør eller med en sådan persons samtykke eller indvilligelse.

Læs teksten igennem, og skriv derefter med egne ord, hvad du mener, den betyder:

ARBEJDSARK 2

HVAD ER TORTUR?

TEMA 1 – HVAD ER TORTUR / ØVELSE 2

Læs spørgsmålene igennem, og diskutér dem i din gruppe.
Skriv undervejs jeres svar ned.

1. Hvilke punkter skal ifølge konventionen være opfyldt, før der er tale om tortur?
2. Hvad skal formålet være med torturen?
3. Hvad menes der med "stærk smerte eller lidelse"?
4. Er der ifølge artiklen tale om tortur, når det ikke er en offentlig myndighed (staten), der står bag?
5. Hvad synes I om definitionen?
6. Er definitionen for bred? Hvis ja – hvorfor, hvis nej – hvorfor ikke?

ARBEJDSARK 3

ROLLESPIL – OFFER OG BØDDEL

TEMA 1 – HVAD ER TORTUR / ØVELSE 3

Du skal nu spille rollen som politibetjent, der skal presse en tilståelse ud af en anholdt, spillet af en klassekammerat. Læs dette manuskript igennem, inden du går i gang. Husk, at du skal stoppe, hvis din klassekammerat beder dig om det.

Politibetjenten stiller nedenstående spørgsmål til den anholdte. Husk, at politibetjenten også skal afbryde. Der vides intet om sagen, inden I går i gang.

MANUSKRIFT

I NORMALT TONELEJE

- Hvem er du? (Når den anden prøver at svare, afbryder politibetjenten).
- Hvorfor har du gjort det? (Politibetjenten afbryder igen).
- Jeg ved, du har gjort det!
- Jeg har beviser for, at du har gjort det!
- Vidner har set dig gøre det!
- Har du en forklaring på, hvorfor du har gjort det?
(Politibetjenten afbryder igen).

I HØJERE TONELEJE

- Jeg ved, du har gjort det!
- Jeg har beviser for, du har gjort det!
- Alle ved, at du har gjort det.

I LAVERE TONELEJE (MEGET TÆT PÅ DEN ADSPURGTE OG MED ET SMIL PÅ LÆBEN)

- Det her kommer til at gå ud over dine venner.
- Det her kommer til at gå ud over din familie.
- Det her kommer til at gå ud over dine børn.
- Det her kommer til at gå ud over dine søskende.

I HØJT TONELEJE

- Det her kommer til at gå ud over dine søskende.
- Du skal nok fortryde det her!
- Du skal rådne op i fængslet!

POLITIBETJENTEN GIVER ERKLÆRINGEN SKREVET PÅ VOLAPYK SPROG TIL DEN ADSPURGTE OG PRESSER VEDKOMMENDE TIL AT UNDERSKRIVE

- Du skal underskrive!
- Der står noget fint i erklæringen.
- Du kan ikke få nogen tolk til at oversætte erklæringen.
- Jeg ved ikke, hvad der står, jeg har fået erklæringen fra min overordnede.
- Vi kender din familie. Hvis ikke du underskriver, så sker der noget med dem.
- Du kan ikke få nogen advokat.

POLITIBETJENTEN GIVER DEN ANDEN ERKLÆRING PÅ DANSK TIL DEN ADSPURGTE

- Her ser du, hvad der står.
- Kan du så underskrive!
- Vi slipper dig aldrig af syne!

ARBEJDSARK 4

ROLLESPIL – OFFER OG BØDDEL

TEMA 1 – HVAD ER TORTUR / ØVELSE 4

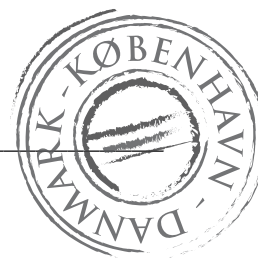
Erklæring 1:

Dato: 5. december, 2015

Saramai chachio Xiamanó calungilaj hinczi. Njet sarum- lawaj et chikidaikiri, larumdei tamando et sarumai. Talavai betingulai UN's Globalpirei Hutilai, Den Eurofutski Menneskerettukinum, UN's Warimpai et Kontili Civilatsi et Politisai.

Saramai tikundai skyldig. Mitsai underskriftirum chakompi, et mina straffa 5 years fangsilum et 100 piskehuksi.

Mitsai underskriftirum (min underskrift):

(OBS: Denne erklæring er fuldstændig ugyldig og blot et eksempel i undervisningsøjemed)

Erklæring 2:

Dato, 5. december, 2015

Jeg erklærer herved, at jeg har slået hende. Det var ikke i selv-forsvar, og jeg gjorde det, fordi jeg er kynisk og voldelig. Jeg tilstår, at have brudt FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheder, den europæiske menneskerettighedskonvention, FN's kvindekonvention og konventionen om borgerlige og politiske rettigheder. Jeg erklærer mig hermed skyldig. Min underskrift er bindende, og min straf er 5 års fængsel og 100 piskeslag.

Min underskrift:

(OBS: Denne erklæring er fuldstændig ugyldig og blot et eksempel i undervisningsøjemed)

ARBEJDSARK 5

HVORFOR TORTUR?

TEMA 2 – HVEM TORTURERER OG HVAD ER MOTIVET / ØVELSE 1

Du skal nu brainstorme over spørgsmålet: Hvorfor bruger man tortur?

HVORFOR BRUGER MAN TORTUR?

ARBEJDSARK 6

HVEM ER BØDLEN? (FILM)

TEMA 2 – HVEM TORTURERER OG HVAD ER MOTIVET / ØVELSE 2

"We Unsubscribe The Torture"

1. Hvad foregår der i videoen? Beskriv.
2. Hvilket indtryk gjorde videoen på dig?
3. Hvor i verden tror du, at vi er?
4. Hvem tror du, at torturoverleverens bøddele kunne være?
5. Hvorfor tror du, at torturbøddelen taler om dagligdagsting?
6. Hvad tror du, at tortur gør ved gerningsmanden, altså ved den, der har udøvet torturen?

"Hooded video"

7. Hvad foregår der i videoen? Beskriv.
8. Hvilket indtryk gjorde videoen på dig?
9. Hvor i verden tror du, at vi er?
10. Hvem tror du, at torturoverleverens bøddele kunne være?

"Abductions and Torture in Eastern Ukraine"

11. Hvor i verden er vi? Er der nogen i klassen, der kender til oprøret i Ukraine?
12. Hvad foregår der i videoen? Beskriv.
13. Hvilket indtryk gjorde videoen på dig?
14. Hvor i verden tror du, at vi er?
15. Hvem tror du, at torturoverleverens bøddele kunne være?

"Taxa til helvede"

16. Hvordan oplever du denne film?
17. Beskriv kort, hvad dokumentaren handler om.
18. Hvem var Dilawar, og hvad skete der med ham?
20. Hvem er bøddlerne i dokumentaren?
21. Hvorfor gør de dette – og hvad er deres egne forklaringer?
22. Hvilke former for tortur tages i brug?
23. Hvordan oplever du det, bøddlerne gør, og hvordan oplever du deres forklaringer?

ARBEJDSARK 7

HVORDAN TILGIVER MAN SIN TORTURBØDDEL?

TEMA 2 – HVEM TORTURERER OG HVAD ER MOTIVET / ØVELSE 3 (SIDE 1/2)

"Først da Gonzalo tilgav sine bødler, var han ikke mere deres fange"

Gonzalo Vargas blev politisk forfulgt, og udsat for tortur under Pinochets diktatur i Chile i 1970'erne. Han kæmpede for at udvikle jordreformer, og oplyse de fattige bønder om socialismens muligheder. Gonzalo blev betegnet som farlig på grund af sin politiske overbevisning og han blev fængslet.

Til hans store overraskelse, var det hans sekretær, Martin, der havde aflagt rapport om hans arbejde i 5 år til militæret og efterretningstjenesten. "Jeg troede, han var min ven", har Gonzalo senere fortalt.

Derefter fulgte to år med daglig psykisk og fysisk tortur, og han fik at vide, at han aldrig ville slippe levende derfra. Gonzalo blev altså

tilbageholdt og udsat for tortur uden sigtelse, retssag eller dom.

Amnesty International var med til at lægge pres på myndighederne i Chile og få løsladt Gonzalo. Han rejste til Danmark, fordi det var for farligt for ham at opholde sig i Chile. Gonzalo kæmpede efterfølgende med daglig angst, natlige mareridt og de psykiske følger af torturen. For Gonzalo er det bedste våben tilgivelse og socialt engagement. Han prøver at forstå og erkende, at bødlerne var lige så meget ofre for et "system", som han selv var.

I 1990 rejste han tilbage til Chile, for første gang siden 1974. Her mødte han sin tidligere ven og sekretær, Martin.

"Jeg sagde til ham, at jeg havde tilgivet ham for de ting, han havde udsat mig for. Det var en sejr for mig", siger Gonzalo Vargas.

En del af tilgivelsen har også været at finde frem til en forklaring på, hvordan mennesket psykologisk set kan udvikle sig til bøddel. Den er en forståelse, som Gonzalo Vargas har i dag: "Bødlerne var selv ofre. De var ofre for et system af ondskab, indoktrinering og had. Den viden har gjort det muligt for mig at tilgive, siger han".

I dag holder Gonzalo foredrag, hvor han fortæller sin livshistorie. Han har bl.a. skrevet digtsamlingen "Indvandrere og afmagt", hvor han udtrykker sine tanker og følelser om de to år i fangenskab. Digtene hjælper ham i kampen for at leve et normalt liv.

GONZALO VARGAS' DIGT FRA 2007:

Du er tilgivet min bødde
Du, der var besat af ondskab
og gav mig så mange smerter
på min krop
på min sjæl
under militærdiktaturet
i Chile

Du, der blev opdraget i bødlernes skole
til at mishandle dit eget folk
knække deres personlighed
og værdighed

Du, en magtfuld bødde,
jeg, et magtesløst offer
i voldsspiralen

Dig, har jeg tilgivet
i går
i dag
også i morgen

Spørgsmål:

1. Hvilket indtryk gør historien på dig – og hvorfor?
2. Beskriv torturbøddlen, hvem er han, og hvilken relation har han til Gonzalo Vargas?
3. Hvorfor tilgiver Gonzalo sin torturbødde?
4. Hvorfor tror du, at Martin er blevet torturbødde?
5. Diskutér følgende udsagn: *"Først da Gonzalo tilgav sine bøddler, var han ikke mere deres fange"*.

ARBEJDSARK 8

HVEM ER TORTUROVERLEVER?

TEMA 3 – HVEM GÅR TORTUREN UD OVER / ØVELSE 1 (SIDE 1/3)

FATIMA Fatima er en kvinde i halvtredserne, der tidligere arbejdede som skolelærer i et land i Mellemøsten. Er Fatima offer for tortur? ☐ JA ☐ NEJ	GORDANA Gordana er en kvinde i halvtredserne. Hun kommer fra et land på Balkanhalvøen, hvor hun var husmor og mor til 7 børn. Er Gordana offer for tortur? ☐ JA ☐ NEJ	VOJIN Vojin er en mand i begyndelsen af tresserne. Han kommer fra Balkanhalvøen og er gift med Gordana. På Balkanhalvøen var Vojin bager, men han var også aktiv i forhold til at hjælpe fattige med nødhjælp. Er Vojin offer for tortur? ☐ JA ☐ NEJ
LORS Lors er en tjetsjensk-belgisk amatørbokser. Han blev såret, da han ved et uheld sprang sin hjemmelavede bombe på et hotel i København. Det blev opdaget, at han havde lagt planer om at bombe avisen Jyllands Posten. Er Lors offer for tortur? ☐ JA ☐ NEJ	SAMAN Saman er en mand i halvtredserne fra Mellemøsten. Saman er chauffør, men har brugt det meste af sin tid på politisk arbejde. Han har været et aktivt medlem af en oprørsbevægelse. Er Saman offer for tortur? ☐ JA ☐ NEJ	ZAMAI Zamai er en mand midt i tyverne fra et krigshærget land i Mellemøsten. Han har læst journalistik og har også arbejdet som tolk for de internationale styrker, der deltog i krigen. Er Zamai offer for tortur? ☐ JA ☐ NEJ
ANDERS Anders er en meget kendt terrorist, dømt for bombning af regeringsbygninger i Oslo og drab på mange unge mennesker på den norske ø Utøya. Han blev anholdt af bevæbnede specialstyrker samme dag, som terrorhandlingerne fandt sted. Er Anders offer for tortur? ☐ JA ☐ NEJ	ARAZ Araz er en mand i halvtredserne. Han kommer fra Mellemøsten, og har arbejdet som bilforhandler. Er Araz offer for tortur? ☐ JA ☐ NEJ	MARGARETTA Margaretta er en irsk skuespiller og fredsaktivist. Hun var næsten 80 år, da hun blev anholdt i 2012 for at lave en aktion på landingsbanen i Shannon lufthavn for at protestere mod den amerikanske hærsgennemflyvninger. Er Margaretta offer for tortur? ☐ JA ☐ NEJ
DAYA Daya er en kvinde sidst i tyverne fra det sydøstlige Afrika. Daya er gift og har arbejdet inden for finanssektoren i sit hjemland. Er Daya offer for tortur? ☐ JA ☐ NEJ	MERDEM Merdem er en mand i tyverne fra Mellemøsten. Han arbejdede der som cykelsmed, men var herudover aktiv i en regimiekritisk oprørsbevægelse. Er Merdem offer for tortur? ☐ JA ☐ NEJ	KAMRAN Kamran er en mand i trediveerne fra Mellemøsten. Kamran er uddannet kunstmaler og levede af sin malerkunst i sit hjemland, hvor han havde sit eget atelier og desuden underviste. Er Kamran offer for tortur? ☐ JA ☐ NEJ

ARBEJDSARK 9

HVEM ER TORTUROVERLEVER?

TEMA 3 – HVEM GÅR TORTUREN UD OVER / ØVELSE 1 (SIDE 2/3)

FATIMAS HISTORIE	GORDANAS HISTORIE	VOJINS HISTORIE
Fatima blev forfulgt og tilbageholdt af tilhængere af landets væbnede opposition, fordi hun som kvinde underviste. De udsatte hende gentagne gange for vilkårlige slag og spark og lod hende se på, mens andre blev tortureret. Hun har nu opnået opholdstilladelse i Danmark og bor alene i en lejlighed i en by i Sydjylland.	I sit hjemland var Gordana husmor med syv børn og hjalp til i sin mands bagerforretning. I hjemlandet var hun vidne til tortur mod andre, og både hun og hendes mand, Vojin, blev forfulgt og udsat for trusler fra politiet mod dem selv og deres syv børn.	Uden åbenbar grund konfiskerede politiet flere gange den nødhjælp, han uddelte og de kvitterede ved at slå ham både med knytnæver og geværkolber. Gordana, Vojin, to af deres børn og et mandligt familiemedlem flygtede i 2007 til Danmark.
ARAZ HISTORIE	SAMANS HISTORIE	ZAMAI'S HISTORIE
Araz var fængslet i hjemlandet to gange. Første gang i 1981, hvor han blev anholdt af efterretningstjenesten, der anbragte ham tre måneder i en isolationscelle. Herefter var han fængslet i 11 måneder, hvor han gentagne gange blev udsat for tortur. I 2006 blev han igen fængslet, hvor han blev anbragt i isolation. Han blev sparket og slået med ledninger, man tvang ham i smertefulde stillinger. Han flygtede til Danmark efter løsladelsen og efterlod sin kone og fire børn i Melleløsten. Araz bor nu alene i egen lejlighed i en by i Midtjylland.	Han blev første gang fængslet i 1980, hvor han blev udsat for forskellige former for tortur, blandt andet blev han bagbundet, sparket, pisket og stukket med nåle overalt på kroppen. I 2006 blev oprørsbevægelsen afsløret, hvorefter politiet opsøgte ham på hans bopæl. Saman gik efterfølgende under jorden og flygtede fra landet. Han bor nu alene i en lejlighed i en by i Sydvestjylland.	En dag, da Zamai var på vej hjem fra arbejde med bussen, trængte maskerede mænd ind i bussen, hvor de truede og slog flere buspassagerer, mens de specifikt spurgte efter Zamai. Under forskellige afhøringer blev han beskyldt for at arbejde med 'de vantro'. De maskerede mænd slog ham med geværkolber, og han blev kastet ned på gulvet, hvor de sparkede ham. Det lykkedes ham til sidst at flygte. En dag opsøgte man hans bopæl og myrdede hans stedmor og onkel. Han flygtede og bor nu alene i en lejlighed i en by i Sydjylland.

ARBEJDSARK 9

HVEM ER TORTUROVERLEVER?

TEMA 3 – HVEM GÅR TORTUREN UD OVER / ØVELSE 1 (SIDE 3/3)

DAYAS HISTORIE	MERDEMS HISTORIE	KAMRANS HISTORIE
Myndighederne havde mistanke om, at Daya udførte opgaver for oppositionspartiet i forbindelse med sit arbejde. Daya blev derfor arresteret fem gange i 2006 og 2007. Under en af anholdelserne blev hun tvunget til at ligge på jorden i op til et par timer. Herefter blev hun kørt til politistationen, hvor hun blev afklædt, kropsvisiteret og befamlet af mandlige betjente. Hun blev indespærret i en lille mørk kvadratisk celle på cirka fire gange fire meter, som hun delte med ti andre. Hun fik intet at spise eller drikke i op til tre døgn ad gangen, og hun blev sparket og slået i ansigtet og på hele kroppen. Hun blev også udsat for hårde slag på fodsålerne og blev tvunget til at se andre blive tortureret under afhøringerne. Det lykkedes hende at flygte med sin mand og deres to sønner til Danmark.	Merdem blev arresteret, mens han var i færd med at uddele 'propagandamateriale' og blev øjeblikkeligt fængslet og anbragt i isolation. Merdems bror, der ligeledes var aktiv i oprørsbevægelsen, var nogle år forinden flygtet til Europa. Under fængslingen blev han truet med, at man ville slå ham ihjel og gøre hans familie fortræd. Umiddelbart efter sin løsladelse flygtede Merdem fra sit hjemland. Han har fået opholdstilladelse i Danmark og bor nu alene i en etværelses lejlighed i Syd-vestjylland.	Kamran beskæftigede sig med mange forskellige emner, som af regimet blev opfattet som udtryk for systemkritiske synspunkter. Han blev derfor flere gange arresteret og forhørt af myndighederne om sine politiske motiver. Under arrestationerne blev han truet på live. Og for at vise ham konsekvenserne af ulydighed over for styret, blev han tvunget til se på, mens andre personer blev tortureret. Kamran har fået opholdstilladelse og bor alene i en lejlighed i en by i Nordjylland.
ANDERS' HISTORIE	LORS' HISTORIE	MARGARETTAS HISTORIE
Anders Breivik er en norsk højreekstremistisk terrorist, som stod bag bombninger i Oslo og drab på 67 socialdemokratiske unge på øen Utøya. Anders blev anholdt af de norske specialstyrker. Efter terrorhandlingerne holdt den norske statsminister en tale om, at Norge ikke selv måtte udvise det had, som Anders havde vist. Der kom en omfattende faglig vurdering af, om Anders led af sindssyge. Anders har fået en livstidsdom, men er ikke blevet udsat for tortur.	Lors er en tjetjensk-belgisk amatørbokser. Han blev såret, da han ved et uheld sprang sin hjemmelavede bombe på et hotel i København. En efterforskning gik i gang, hvor det blev bevist, at Lors havde planer om at udføre et terrorangreb. Lors har fået en dom på 12 års fængsel i Københavns Byret for sine terrorplaner og efter sin afsoning, skal han udleveres til Belgien. Han udsættes ikke for tortur.	Margaretta er en irsk skuespiller og fredsaktivist. Hun får 3 måneders fængsel, da hun nægtede at skrive under på, at hun ikke ville lave lignende aktioner i lufthavnen, som den hvor hun demonstrerede mod amerikanske gennemflyvninger, igen. Margaretta har kræft og lever ikke under de bedste forhold i fængsel, men hun bliver ikke udsat for tortur.

ARBEJDSARK 10

KORTE FILM – HVEM ER UDSAT FOR TORTUR?

TEMA 3 – HVEM GÅR TORTUREN UD OVER / ØVELSE 2

Spørgsmål til videoerne:

?	MIRIAM'S STORY	CANADIAN TORTURE SURVIVORS TELL THEIR STORIES
Hvad foregår der i videoen? Beskriv og forklar.		
Hvilket indtryk gjorde videoen på dig?		
Hvilket land kom offeret/ofrene fra?		
Hvorfor bliver de tortureret?		

ARBEJDSARK 11

ET HELT ALMINDELIGT MENNESKE UDSÆTTES FOR TORTUR

TEMA 3 – HVEM GÅR TORTUREN UD OVER / ØVELSE 3

Baseret på Amnesty Internationals dokumentation:

Den 3. oktober 2013 sidder 32-årige Alfreda Disbarro på en internetcafé nær sit hjem i byen Quezon i Filippinerne, da hun bliver antastet af to politibetjente, som beskylder hende for at være narkosmugler.

Den enlige mor tømmer frivilligt sine lommer, og politiet finder en mobiltelefon og en enkelt 5 pesos mønt. Uden varsel trækker den ene betjent en pistol og retter den mod Alfredas bryst. Hun bliver lagt i håndjern og tvunget med på politistationen.

Tvunget til at tilstå narkosmugling

Da Alfreda og betjentene ankommer til stationen, bliver hun kropsvisiteret af en mand uden uniform. Med hænderne bundet på ryggen føres hun ind i et andet rum, hvor fem andre indsatte tilbageholdes.

To timer senere trækker en højtstående betjent Alfreda med ud i et køkken.

"Han slog mig i maven. Bagefter i ansigtet fire gange. Han stak to fingre i mine øjne. Han slog mit hoved mod døren et par gange. Så tog han en gulvmoppe, og han tvang den beskidte, fugtige klud ind i min mund. Bagefter tværede han den rundt i mit ansigt", fortæller Alfreda til Amnesty.

Betjenten forsøger at få hende til at indrømme narkosmugling, og da han bliver træt, overtager en anden betjent, som fortsætter mishandlingen.

Fotograferet med stoffer og penge

Næste morgen har Alfreda svært ved at trække vejret og hun kaster konstant op. Politiet tvinger hende til at underskrive et blankt stykke papir, og hun bliver fotograferet med stoffer og penge, som hun aldrig før har set.

Spørgsmål til diskussion:

1. Hvorfor bliver Alfreda Disbarro stoppet af politiet?
2. Hvad bliver hun udsat for?
3. Hvorfor tror I, at Alfreda Disbarro bliver udsat for tortur?
4. Hvorfor bliver hun tvunget til at underskrive papiret?
5. Tror I, at sagen er enestående?
6. Prøv at lave en søgning på www.amnesty.dk for at se, hvad det er for en type personer, som torturen især går ud over.
7. Du kan også prøve at lave en søgning på hendes sag og se, hvad der er sket med Alfreda Disbarro.

TEMA 4 – KAN TORTUR RETFÆRDIGGØRES? / ØVELSE 1

Undersøgelse af danske skolebørns viden om menneskerettigheder

TNS Gallup foretog en undersøgelse for UNICEF og Institut for Menneskerettigheder, der illustreres i rapporten: Undersøgelse af danske skolebørns viden om menneskerettigheder og børnekonventionen (juni 2014).

1.356 elever fra 17 skoler i alderen 12-16 år deltog i undersøgelsen.

Følgende spørgsmål blev stillet til børnene:

”JEG SYNES, DET ER I ORDEN, AT POLITIET BRUGER TORTUR, HVIS DE SKAL FORHINDRE ET TERRORANGREB.”

Svaret var følgende:

- 11 procent er meget enige.
- 23 procent er enige.
- 29 procent er hverken enige eller uenige
- 14 procent er uenige.
- 11 procent meget uenige.
- 11 procent ved ikke, hvad de skal svare.

At politiet bruger tortur for at forhindre et terrorangreb anses for at være mere acceptabelt blandt drengene, hvor hele 42 procent mener, at det er i orden, hvimod kun 25 procent af pigerne er meget enige eller enige.

Spørgsmål til diskussion:

1. Hvorfor tror du, at 34% udtrykker, at de enten er enige eller meget enige i, at det er i orden, at politiet bruger tortur, hvis de skal forhindre et terrorangreb?
2. Tror du, at tortur kan hjælpe i situationer, hvor der er tale om en terrormistænk? Hvis ja, hvorfor – hvis nej, hvorfor ikke?
3. Tror du, at man kan stole på de svar og oplysninger, som man kan få fra et menneske, der udsættes for tortur?
4. Hvorfor tror du, der er forskel på henholdsvis drengenes og pigernes svar?
5. Hvorfra tror du, at man kan blive påvirket af sin holdning til tortur (for eksempel film, computerspil eller bøger).
6. Kan tortur nogensinde retfærdiggøres? Hvis ja, hvornår og hvorfor? Hvis nej, hvorfor ikke?

ARBEJDSARK 13

TAG STILLING!

TEMA 4 – KAN TORTUR RETFÆRDIGGØRES? / ØVELSE 2

Du skal nu tage stilling til fem udsagn om tortur. Vurdér, hvor enig du er i disse udsagn på en skala fra 1-5, hvor 5 er 'meget enig'.

Du skal huske at skrive en begrundelse for dit valg.

Så enig er jeg	Udsagn	Begrundelse
	Brugen af fysisk kraft, der kan forårsage alvorlige smerter, er tilladt, når det gælder om at få oplysninger, der kan forhindre et angreb, der kan dræbe mange mennesker.	
	Selvmoordsbombere og terrorister er ikke beskyttet af internationale love mod tortur.	
	En stat, hvis militær begår tortur, skal ikke holdes ansvarlig, så længe staten ikke udtrykkeligt har givet ordrer til militært personel om at begå torturhandlinger.	
	Hvis en krigsfange er fra et land eller en organisation, som ikke anerkender de love og sædvaner, der eksisterer om krig, så er denne fange ikke beskyttet mod tortur eller anden misbrug.	
	For at få oplysninger fra en krigsfange er det tilladt at bruge en taktik, der indgyder frygt eller trussel om skade.	

ARBEJDSARK 14

TORTURENS PSYKISKE KONSEKVENSER

TEMA 5 – DE PSYKISKE KONSEKVENSER – HVAD GØR TORTUREN VED FOLK? / ØVELSE 1

KAHTTAN'S HISTORIE

Baggrund

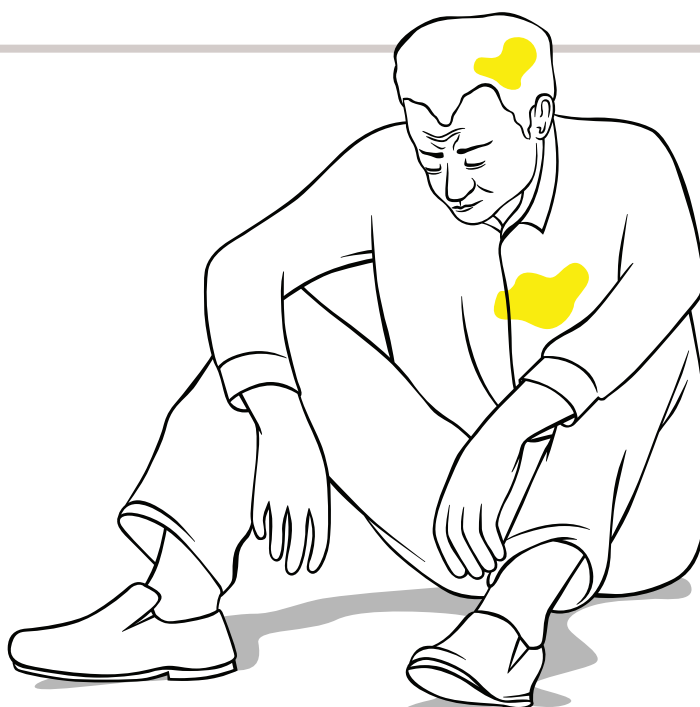
1. Hvilket liv havde Kahttan før han blev tortureret?
2. Hvorfra flygtede Kahttan?
3. Hvorfor flygtede Kahttan?

Konsekvenser

4. Hvad gør det psykisk ved et menneske at blive udsat for tortur?
5. Hvilke mén kan torturen efterfølgende have?
6. Hvad gør torturen ved den pårørendes familie?
7. Hvilke konsekvenser har brugen af tortur for en retsstat ifølge Kahttan?

Holdninger

8. Tror du, at man kan blive "helbredt", hvis man har været udsat for tortur?
9. Mener Kahttan, at tortur kan løse problemet med terrorisme eller ej?
10. Hvorfor mener Kahttan at så mange danskere går ind for tortur?

ARBEJDSARK 15,1

TORTUROVERLEVERE I DANMARK

TEMA 5 – DE PSYKISKE KONSEKVENSER – HVAD GØR TORTUREN VED FOLK? / ØVELSE 2

Nedenstående er et redigeret uddrag fra rapporten af Amnesty Internationals Danske Lægegruppe, "Torturoverlever i Danmark. En opfølgende undersøgelse af 13 torturerede asylansøgere, 2009".

HISTORIEN OM GORDANA:

Gordana er en kvinde i halvtredserne. Hun kommer fra et land på Balkanhalvøen, hvor hun var husmor og mor til syv børn. Hun har svære psykiske og fysiske følger efter at have set andre mennesker blive pint og tortureret i hjemlandet og trusler mod hende selv og familien. Hun beskriver en tilbagevendende drøm:

"Nogle mænd, der er iført sorte masker og sorte handsker, kommer og siger, at jeg skal følge med. Der løber frisk blod ned langs handskerne, og blodet kan tydeligt lugtes (...)."

Gordana har problemer med at sove og har mange mareridt. Hun vågner, gennemsyret af angst, og er i samme øjeblik overbevist om, at disse maskerede mænd besøger hende i virkeligheden. Det er svært for hende at skelne, om drømmen er virkelig eller ej, selv når hun er vågen. Som hun selv beskriver det, havde hun håbet, at mændene ville forsvinde, når hun kom langt væk fra hjemlandet, men nu opsøger de hende hele tiden. Hun sover først igen, når det er blevet lyst, og opholder sig i sengen over halvdelen af dagen, både fordi hun er bange, men også fordi hun er udmattet og har smerter i hoved og nakke.

Selvom hun har været husmor hele sit liv i hjemlandet, kan hun ikke længere lave mad. Hun kan slet ikke samle sig om en opskrift; hun glemmer simpelthen, hvad hun er ved at lave og kan ikke huske, hvad hun er i gang med. Det samme gælder rengøring. Hun tænder støvsugeren, men få sekunder efter ved hun ikke, hvorfor den er tændt. Når man spørger hende, hvad dagen så går med, er svaret: *"Jeg ved det ikke, jeg prøver at hjælpe min mand, men kan kun gøre en halv ting ad gangen og måske ikke engang det."*

Gordana skælder meget ud, både på Vojin og resten af familien. Hun ved godt, at de ikke har gjort noget galt, og at familien tværtimod gør alt for at hjælpe hende, men er tydeligt frustreret over at føle sig så hjælpeløs.

"Jeg drømmer om at kunne klare mig selv uden at skulle have en til at passe mig hele tiden. En dag, hvor jeg kan klare mig selv uden hjælp – bare én dag..." udtaler hun og fortsætter: *"Jeg havde håbet på, at de maskeklædte mænd ikke kunne forfølge mig, når jeg kom så langt væk...men de er også her. Jeg ved ikke, hvornår jeg sidst har grinet. Jeg griner ikke."*

HISTORIEN OM VOJIN:

Vojin er en mand i begyndelsen af tresserne fra Balkanhalvøen og mand til Gordana. Han har selv været udsat for tortur. Det præger hans dagligdag, at Gordana tit har mareridt og angstanfald. Næsten hver nat bliver han vækket. Vojin forsøger at forklare sin kone, at de maskerede mænd ikke er der, men det vil hun ikke tage for gode varer, for hun kan lugte dem – *'de lugter af gammelt blod'*, som hun siger. For Vojin er det uudholdeligt at blive vækket flere gange hver nat, og det ender tit med, at han og Gordana kommer op at skændes midt om natten.

Det er svært for Vojin at håndtere disse konflikter, da han selv har det psykisk dårligt

efter den tortur, han har været udsat for. Han har blandt andet hyppige 'flashback' oplevelser og undgår alle situationer, der potentielt kunne minde ham om traumerne.

I løbet af dagen må Vojin således både tage sig af sin kone og af en anden mand fra familien, der også er psykisk syg. Han føler sig meget belastet af at skulle tage sig af alt det huslige arbejde, som for eksempel at lave mad, vaske op og gøre rent uden at få støtte fra de andre familiemedlemmer.

Vojin føler sig irriteret og har svært ved at koncentrere sig.

HISTORIEN OM FATIMA:

Fatima er en kvinde i halvtredserne fra et krigshærgnet land i Mellemøsten.

Tidligere var hun velfungerende skolelærer i sit hjemland og har både undervist i det offentlige system og i privat regi. Siden hun blev tilbageholdt og tortureret af tilhængere af den væbnede opposition i landet har hun haft svært ved at huske.

Hun går på sprogskole og har et stærkt ønske om at lære dansk, men det er svært for hende at koncentrere sig og huske, blandt andet på grund af træthed og tanker om de overgreb, hun er blevet udsat for. Om natten har hun næsten altid mareridt, og hun har svært ved at sove igennem. Hun vågner med et sæt, føler sig forfulgt og ved ikke, hvor hun

er. Hun beskriver 'en masse stemmer' og 'tumult' i hovedet.

Fatima er bange for at gå ud, fordi hun har så svært ved at huske og let farer vild. Hun kommer således primært ud i forbindelse med, at hun skal på sprogskole, men indimellem farer hun vild på vejen hjem. Hun kan dog klare at tage bussen til sin søn, der bor et enkelt busstop fra hende. Hun kan ikke længere magte husligt arbejde, og derfor må hendes søn og svigerdatter ordne det for hende.

Hendes dårlige hukommelse betyder også, at hun har svært ved at lære nye ting. Derfor har hun også meget svært ved at lære dansk og modtage undervisningen på sprogskolen.

HISTORIEN OM ZAMA:

Zamai er en tidligere journaliststuderende midt i tyverne fra Mellemøsten. Ligesom mange andre torturoverlevende er han meget ensom og trist.

Ved hjælp af menneskesmuglere flygtede Zamai fra sit hjemland efter et attentatforsøg mod hans far, hvor både hans stedmoder og onkel blev dræbt. Hele familien var forfulgt, fordi han samarbejdede med de internationale styrker, som var involveret i krigshandlinger i hans hjemland.

Det var planen, at hans far og bror kort tid efter også skulle flygte ved hjælp af samme menneskesmuglere. Men han har ikke hørt

fra sin far eller bror, siden han forlod sit hjemland. Han har forsøgt at opspore dem via Røde Kors uden held, men håber at finde dem en dag. Han tænker meget over deres skæbne. Han har også tilbagevendende genoplevelser af den tortur, han blev udsat for under en tilbageholdelse:

'Jeg glemmer, hvad jeg lige har læst,' udtaler han, *'men jeg husker torturen lige så tydeligt, som en film, der kører forbi lige foran øjnene'.* Da han har så svære psykiske følger af torturen er det uoverskueligt for ham at have kontakt med fremmede mennesker. Det forstærker følelsen af ensomhed.

HISTORIEN OM RAMIN:

Ramin er en mand i tyverne fra Mellemøsten. Han bor alene i en et-værelses lejlighed og føler sig meget ensom og alene. Han har aldrig boet alene før. I hjemlandet boede han sammen med sin familie, og i asylcenteret havde han mange bekendte og sin kæreste i nærheden.

Siden Ramin blev tortureret i fængslet i sit hjemland, har han haft angstanfald med svimmelhed, kvalme, varmekøbsfølelse i

kroppen, hurtig vejrtrækning og en stikkende følelse i brystet og i øvre del af maven. Anfaldene kommer især, når han tænker på de voldsomme fysiske overgreb, betjentene i fængslet udsatte ham for, og på de medfanger, der blev hængt for øjnene af ham.

Anfaldene blev færre og mildere umiddelbart efter, han kom til Danmark, men er taget til igen, især om aftenen, når han føler sig alene, og tankerne trænger sig på.

HISTORIEN OM AREF:

Aref er en mand i fyrrerne fra Mellemøsten. Hans søvn er meget urolig, når han endelig er faldet i søvn. Han vågner flere gange hver nat i vildrede og badet i sved, nogle gange mens han skrider, fordi han tror, han er tilbage i fangenskab i bødlernes vold.

Hans hverdag er præget af en følelse af ensomhed og isolation:

'I må forstå, at torturen sidder i min sjæl, jeg bærer den med mig overalt. Men ingen forstår det. Der er ingen, der forstår, hvordan jeg har det inde i,' siger han. Han er blind på det højre øje, fordi han blev slået i hovedet med en kæde under sin fængsling i hjemlandet. Når han kigger i spejlet og ser sit ødelagte højre øje, der er ubevægeligt og har en mælkehvid hornhinde, får han flashbacks, og erindringerne om overgrebene trænger sig på i en sådan grad, at han bliver fysisk dårlig.

Hans tanker er gennemsyret af minderne om tortur i hjemlandet. Da Aref bliver spurgt, hvordan han har det, er svaret:

'Lad mig fortælle jer en historie. Jeg har været seks måneder i fængsel i mit hjemland; to-tre gange om ugen fik jeg bank af fangevogterne. Jeg blev holdt af to fangevogtere, mens de andre slog løs på mig. Jeg blev bundet op på en væg med hovedet nedad og kunne mærke, hvordan blodet pumpede ud i mine ører og øjne. De talte i flæng om at slå mig ihjel og begrave mig...'

Aref har fået afslag på asyl to gange, hvilket betyder, at han ikke går på arbejde eller i skole. Han står op ved 14-tiden, hvorefter han går lange ture alene rundt i boligområdet

for at samle flasker, så han har penge til cigaretter. Han vil meget gerne lære danskere at kende og har enkelte gange forsøgt, men har mistet modet, fordi det aldrig blev til mere end enstavelser på blandet dansk-engelsk. Han forstår ikke, hvorfor han ikke kan få lov til at lære det danske sprog og hvorfor han ikke må arbejde:

'Danmark er det bedste land i verden, hvis man ikke er fattig. At kunne føle sig tryk i hverdagen uden at skulle være bange for styret og politiet... her er ingen tortur... men det er næsten værre end tortur, at det er så svært at komme indenfor! Jeg har en knude i hjertet, der gør ondt. Man får lyst til at hævne sig,' udtaler han. *'Det er som om, man giver mig mad, men ikke liv. Jeg samler flasker for at kunne købe cigaretter. Er det et liv? At gå rundt i timevis med 60 flasker på ryggen?'*

Aref er meget frustreret over ikke at få lov til at være en del af samfundet. Han føler sig ikke kun isoleret fra samfundet, men også fra den helt nære familie:

'Jeg føler, at verden trykker mig på halsen, at jeg kvæles, og det bliver værre og værre. Jeg er isoleret... fremtiden er ude af mine hænder... Jeg er 47 år gammel, og jeg har to børn. Mine sønner vokser op her og lærer dansk; hvordan skal jeg lære at forstå dem? Jeg bliver også fremmed for dem.'

ARBEJDSARK 15B

TORTUROVERLEVERE I DANMARK

TEMA 5 – DE PSYKISKE KONSEKVENSER – HVAD GØR TORTUREN VED FOLK? / ØVELSE 2

HISTORIEN OM AREF

HISTORIEN OM GORDANA

HISTORIEN OM ZAMA

HISTORIEN OM VOJIN

HISTORIEN OM RAMIN

HISTORIEN OM FATIMA

Spørgsmål til teksterne:

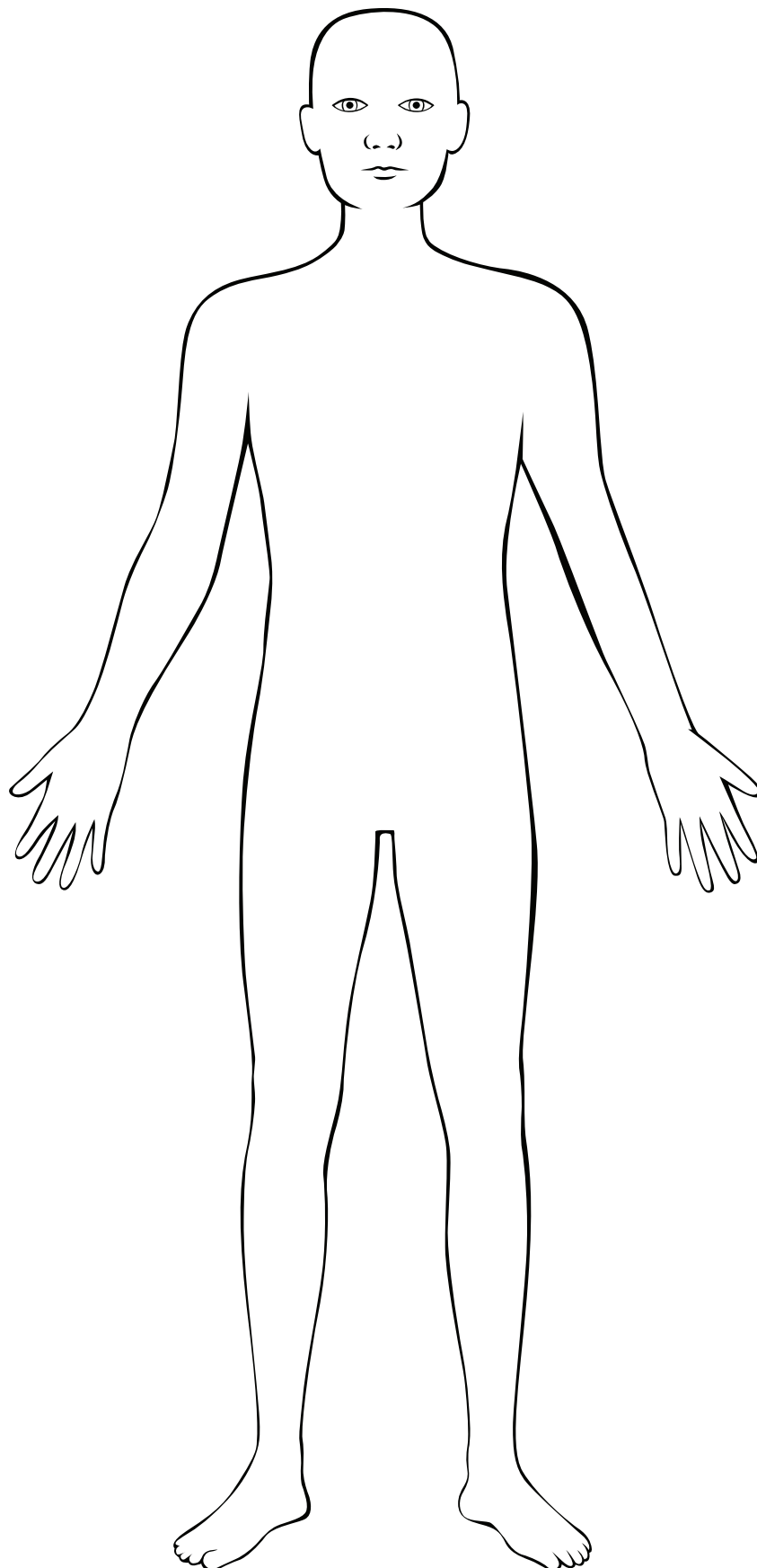
1. Hvilken historie gjorde stærkest indtryk på jer og hvorfor?
2. Er der noget, der kom bag på jer?
3. Hvilke fællestræk er der i historierne?
4. Hvilke konsekvenser har torturen haft for personernes hverdag?
5. Hvilken betydning har torturen haft for personernes familier?
6. Hvordan tror du, det må være at være afhængig af andre?
7. Hvad vil det sige at være ensom?
8. Hvad vil det sige at være isoleret?
9. Har beskrivelserne af følgerne af tortur i Amnestys sager og i Kahttan's historie ændret dit syn på brugen af tortur? Hvis ja, hvorfor – hvis nej, hvorfor ikke?

ARBEJDSARK 16

SKAB EN KARAKTER

TEMA 5 – DE PSYKISKE KONSEKVENSER – HVAD GØR TORTUREN VED FOLK? / ØVELSE 3

ARBEJDSARK 17

SÆT EN STOPPER FOR TORTUR

TEMA 6 – HVAD SKAL DER TIL FOR AT FORHINDRE TORTUR? / ØVELSE 1

RETSGARANTIER, DER KAN MINDSKE RISIKOEN FOR TORTUR:

1. **Anholdte skal underrettes om deres rettigheder:** Folk har ret til at vide, hvorfor de er anholdt og tilbageholdt.
2. Der skal gøres brug af officielt anerkendte fængsler eller steder, når personer skal tilbageholdes.
3. Tilbageholdte *skal* have adgang til en advokat og læge på et sprog, de forstår.
4. Der bør føres en effektiv journalføring af personer i varetægt.
5. Mennesker, der er tilbageholdt, skal have kontakt med omverdenen.
6. Isolationsfængsling bør undgås.
7. Der skal være humane fængselsforhold, herunder adgang til mad og rent drikkevand.
8. Ingen unødvendig fysisk magtanvendelse må anvendes.
9. **Respekt for personens værdighed:** Den tilbageholdte bør kunne forlade afhøringsstedet med sin værdighed intakt.
10. **Grænser for forhør:** Der skal være klare regler og retningslinjer for, hvordan afhøringer skal udføres. Den tilbageholdte informeres om navn og identitet på alle de tilstedeværende ved forhørsinterviewet. Der bør endvidere være klare regler for længden af interviewet, og der bør indgå hvileperioder og pauser.
11. Retssystemet må ikke bruge tilståelser, der er fremskaffet ved hjælp af brugen af tortur.
12. Den mistænkte har ret til at anfægte lovligheden af tilbageholdelsen.
13. Der bør være særlige foranstaltninger for sårbare grupper af tilbageholdte, eksempelvis børn og personer med særlige fysiske og/eller psykiske behov eller handicap.
14. Kvindelige ansatte skal være til stede ved afhøring af kvindelige fanger og bør være eneansvarlige for at gennemføre kropsvisitering.

ARBEJDSARK 18

HVORDAN FORHINDRER VI TORTUR?

TEMA 6 – HVAD SKAL DER TIL FOR AT FORHINDRE TORTUR? / ØVELSE 2

DAYAS HISTORIE

Daya er en kvinde sidst i tyverne fra det sydøstlige Afrika. Daya er gift med Joseph og har arbejdet inden for finanssektoren.

Myndighederne havde mistanke om, at de i forbindelse med deres arbejde udførte opgaver for oppositionspartiet.

Daya blev derfor arresteret fem gange i 2006 og 2007.

Under en af anholdelserne blev hun tvunget til at ligge på jorden i op til et par timer. Herefter blev hun kørt til politistationen, hvor

hun blev afklædt, kropsvisiteret og befamlet af mandlige betjente.

Hun blev indespærret i en lille mørk kvadratisk celle på cirka fire gange fire meter, som hun delte med ti andre.

Hun fik intet at spise eller drikke i op til tre døgn ad gangen, og hun blev sparket og slået i ansigtet og på hele kroppen.

Hun blev også udsat for hårde slag på fodsålerne og blev tvunget til at se andre blive tortureret under afhøringerne.

PETER ROHDES HISTORIE

Den danske svømmer Peter Rohde blev i 1994 varetægtsfængslet på grund af mistanke for narkotikasmugling.

Han sad varetægtsfængslet i 17 måneder, heraf 11 måneder i isolation. Derefter blev han frikendt.

I 1999 fik han en erstatning i Højesteret på 1,1 million kroner for psykiske mén, der opstod som følge af isolationsfængsling.

Han indklagede Danmark for Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, der frikendte Danmark for tortur i forbindelse med isolationsfængslingen. Sagen gav anledning til en lovændring i Danmark, hvorefter isolationsfængsling kun undtagelsesvist måtte overskride 3 måneder.

ARBEJDSARK 19

QR-KODE-LØB

TEMA 6 – HVAD SKAL DER TIL FOR AT FORHINDRE TORTUR? / ØVELSE 3 (SIDE 1/4)

KODE 1

Hvad er tortur?

Hvilke former for tortur kender du til?

Hvilke risici er der ved brugen af tortur?

- Skriv dine svar ned sammen med din gruppe.

KODE 2

Hvilken effekt har tortur på et samfund?

Hvorfor vælger nogle stater at benytte sig af tortur?

- Diskuter spørgsmålene med din gruppe, og skriv svarene ned.

KODE 3

Du har ret til...?

Hvad kan være med til at stoppe tortur?

- Diskuter spørgsmålet med din gruppe, og skriv svarene ned.

KODE 4

Hvad mener du?

Virker tortur – og kan brugen af tortur nogensinde retfærdiggøres?

KODE 5

Kan du skade et andet menneske?

Læs teksten ved post 5 og diskuter derefter følgende spørgsmål:

- Er du overrasket over eksperimentets resultater?
- Hvad fortæller det dig om bødler?

KODE 6

Hvilke konsekvenser har tortur for henholdsvis offer og samfundet?

- Diskuter spørgsmålet med din gruppe, og skriv svarene ned.

KODE 7

Hvilke love og regler er det internationale samfund enige om gennem FN – i forhold til brugen af tortur?

- Diskuter spørgsmålet med din gruppe, og skriv svarene ned.

KODE 8

Findes der nogen løsninger i kampen mod tortur?

- Diskuter spørgsmålet med din gruppe, og skriv svarene ned.

KODE 9

For at skabe opmærksomhed om emnet tortur har Amnesty's danske afdeling fået tegnet en grafisk version af et filippinsk torturfænomen: Torturhjulet. Hjulet blev anvendt i et hemmeligt fængsel i Laguna-provinsen på Filippinerne som en grotesk version af et lykkehjul. Politiet drejede hjulet, og ofret blev udsat for den torturmetode, pilen standsede ved – for eksempel uophørlige slag i 20 sekunder.

Det illustrerer, at tortur primært er noget, der foregår som en helt almindelig del af politi- og fængselspersonales daglige arbejdsrutiner i sne-sevis af lande verden over.

- Hvad er din umiddelbare reaktion på billedet?
- Hvad siger det dig, at man bruger en sådan metode i et fængsel?

ARBEJDSARK 20

QR-KODE-LØB

TEMA 6 – HVAD SKAL DER TIL FOR AT FORHINDRE TORTUR? / ØVELSE 3 (SIDE 2/4)

KODE 1

KODE 2

KODE 3

KODE 4

KODE 5

KODE 6

KODE 7

KODE 8

KODE 9

OBS.

Til Post 5 hører også teksten på side 64 til.

Til kode 9 hører også billede samt teksten på side 65 til.

Tekst til Post 5

KUNNE DU SKADE ET ANDET MENNESKE?

I 1960'erne satte socialpsykolog Stanley Milgram sig for at undersøge, hvordan en gruppe kunne påvirke et menneske til at skade et andet menneske. Derfor lavede han et eksperiment, der blev kaldt lydighedseksperimentet:

Eksperimentet blev over for forsøgspersonen præsenteret som et pædagogisk forsøg, der skulle undersøge, hvilken effekt fysisk afstraffelse havde på indlæring.

En person (A) blev placeret i et rum og fik sat elektroder på sine håndled. Personen var i virkeligheden en skuespiller, som kendte eksperimentets egentlige formål. Selve forsøgspersonen (B) blev placeret i et tilstødende lokale foran en stor stød-generator. Generatoren havde en lang linje med 30 kontakter, der gik fra 15 til 450 volt. Derudover havde linjen skriftlige markeringer af stødstyrke, der gik fra "Let stød" til "Fare: Alvorligt stød".

Person A blev sat til at liste ordpar i korrekt rækkefølge, og person B skulle give ham elektriske stød i stigende intensitet, hver gang eleven lavede fejl. B kunne ikke se A, men kunne høre A's udbrud, når han lod som om, at han fik stød.

En mand iført grå uniform var leder af forsøget og beordrede person B til at fortsætte med at give stød, hvis han udtrykte modvilje mod at fortsætte.

Fire opfordringer i følgende rækkefølge blev givet, hver gang forsøgspersonen nægtede:

1. Vær venlig at fortsætte.
2. Eksperimentet kræver, at du fortsætter.
3. Det er helt afgørende, at du fortsætter.
4. Du har intet andet valg, du skal fortsætte.

Man stoppede forsøget, hvis B nægtede at give stød efter den fjerde ordre fra forsøgslederen om at fortsætte.

Da eksperimentet blev afviklet, kom det bag på alle – ikke mindst på Milgram selv – at 2/3 af forsøgspersonerne gav den maksimale strømstyrke. Det skete til trods for, at skuespilleren ved de lave strømstyrker stønnede og gav udtryk for ubehag, at han ved middel strømstyrke bad om, at forsøget blev stoppet, og at han ved den maksimale strømstyrke blev helt stille – hvilket over for forsøgspersonen kunne indikere, at eleven var besvimet af smerte eller måske endda var død.

Resultaterne af eksperimenterne fik stor betydning i samtiden, fordi de underminerede to udbredte forestillinger om gerningsmænd.

Den ene forestilling var, at deltagerne i folkedrab var forbrydere eller på anden vis afvigere – de kunne tilsyneladende være helt almindelige mennesker.

Den anden forestilling var, at Holocaust var et særligt tysk fænomen. Tilsyneladende kunne man også få almindelige amerikanere til at begå forfærdelige overgreb blot ved at lade en autoritet beordre dem.

Billede og tekst til Post 9

HVAD VILLE DU VÆLGE?

**STOP
TORTUR**

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

For at skabe opmærksomhed om emnet tortur har Amnesty's danske afdeling fået tegnet en grafisk version af et filippinsk torturfænomen: Torturhjulet.

Hjulet blev anvendt i et hemmeligt fængsel i Laguna-provinsen som en grotesk version af et lykkehjul. Politiet drejede hjulet, og ofret blev udsat

for den torturmetode, pilen standsede ved – for eksempel uophørlige slag i 20 sekunder.

Det illustrerer, at tortur primært er noget, der foregår som en helt almindelig del af politi- og fængselspersonales daglige arbejdsrutiner i snesevis af lande verden over.

YDERLIGERE MATERIALE

FN ERKLÆRINGER OG KONVENTIONER, DER ER SÆRLIG RELEVANTE I FORHOLD TIL DETTE HÆFTE

På engelsk:

The Universal Declaration of Human Rights, 1948
www.un.org/en/documents/udhr/

International Covenant on Civil and Political Rights, 1966
<https://amnesty.dk/om-amnesty/borgerlige-og-politiske-rettigheder>

Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, 1984,
<http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CAT.aspx>

European Convention on Human Rights, 1950
www.echr.coe.int/documents/convention_eng.pdf

Erklæringer og konventioner oversat til dansk:

FN's Verdenserklæring om Menneskerettighederne, 1948
<https://amnesty.dk/om-amnesty/fns-verdenserklæring-om-menneskerettigheder>

International konvention om borgerlige og politiske rettigheder, 1966 <https://amnesty.dk/om-amnesty/borgerlige-og-politiske-rettigheder>

AMNESTY INTERNATIONAL

Amnesty Internationals internationale hjemmeside:
www.amnesty.org

Amnesty Internationals danske hjemmeside:
www.amnesty.dk

Amnesty Internationals danske skolesite med kurser om interaktiv undervisning i menneskerettigheder, undervisningsmaterialer til gratis download, skoleservice mv:
www.amnesty.dk/undervisning

Amnesty International: *Gør jeres skole menneskerettighedsvenlig*
<https://amnesty.dk/undervisning/bestil-undervisningsmaterialer/goer-jeres-skole-menneskerettighedsvenlig>

Amnesty Internationals Danske Lægegruppe, 2009, *Torturoverlever i Danmark*.
<https://amnesty.dk/nyhedsliste/arkiv-2012/torturoverlever-faar-det-daarligere-i-danmark>

Amnesty International, 2014, *"Torture in 2014 – 30 years of broken promises"*. <http://www.amnesty.org/en/library/info/ACT40/004/2014/en>

YDERLIGERE ARTIKLER OG RAPPORTER

Rekling, Therese, 2013, *"Smerten forsvinder aldrig"*, Berlingske, 12. dec.
<http://www.b.dk/nationalt/smerten-forsvinder-aldrig>

Tingkjær, Eva, 2007, *"Tortur – en tikkende bombe"*, Rehabiliterings- og Forskningscentret for Torturofre, nu DIGNITY.
Kan frit downloades på:
<https://dignityinstitute.dk/viden/publikationer/undervisningsmaterialer/tortur-en-tikkende-bombe/>

TNS Gallup på vegne af Unicef og Institut for Menneskerettigheder, *Undersøgelse af danske skolebørns viden om menneskerettigheder og børnekonventionen*,
http://unicef.dk/sites/default/files/mediafiles/Kendskab_2014.pdf

The United Nations Voluntary Fund for Victims of Torture, 2011, *"Interpretation of Torture in the Light of the Practice and Jurisprudence of International Bodies"*,
http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Torture/UNV-FVT/Interpretation_torture_2011_EN.pdf

FILM

A Class Divided
William Peters. Amerikansk dokumentar fra 1985, 60 minutter

AMNESTY
UNDERVISNING

AMNESTY INTERNATIONAL

Gammeltorv 8, 5. sal
1457 København K
Danmark

T: 33 45 65 65

F: 33 45 65 66

www.amnesty.dk
amnesty@amnesty.dk